

ANNA JANSSON

MARIA WERN EN DE VERMOORDE ONSCHULD

de
RODE
Kamer

Anna Jansson

**MARIA WERN EN DE
VERMOORDE ONSCHULD**

[Uitgeverij De Rode Kamer | Haarlem](#)

Zo lacht slechts degene

*Het weer was blij makend prachtig,
er lachten ogen naar mij.
En ik weet niet waarom het me raakte,
maar mijn blijdschap was plotsklaps voorbij.*

*'t Was een jong en onstuimig lachen.
Maar ik zag zo helder als glas
dat er zo alleen werd gelachen
door iemand die er straks niet meer was.*

Uit: Nils Ferlin, Från mitt ekorrhjul

Hoofdstuk 1

Uit stof zijt ge geboren en ik zal u tot leven brengen. Martin Ahl legde de homp klei in het midden van de draaischijf, vormde met zijn handen een kom als een vogelnestje en duwde de klei omhoog tot een kegel. Vervolgens liet hij die weer in elkaar zakken en plantte zijn duimen in de zachte kern. Zo bracht hij het materiaal tot leven, vormde het naar zijn wil. In het glas vol vlekken van de ruit tegenover hem bekeek hij het spiegelbeeld van zijn schepping. De milde avondschemering omhulde de pottenbakkerij van Herrvik. Door het raam dat op een kier stond, hoorde je het zacht koeren van de duiven op het dak van het hoofdgebouw.

Schuilend achter zijn licht gebogen rug, om te voorkomen dat er kleispetters op haar linnen jurk terecht kwamen, bestudeerde Elvira zijn gezicht in het glas. Zijn ogen kruisten haar blik, hij gaf haar een knipoog en concentreerde zich opnieuw op de kruik die onder zijn handen nu vlot gestalte kreeg. Gefascineerd volgde ze zijn bewegingen. Het was net alsof die handen haar huid liefkoosden. Licht beneveld na de drie glazen pruimenwijn van de laatste oogst verzette ze zich niet tegen die gedachte, in tegendeel, ze koesterde het warme gevoel. Hij maakte zijn handen nat in de gedeukte koperen schaal die naast hem stond. Het bonkend geluid van zijn klomp waarmee hij de schijf deed draaien en dat zich vermengde met het geplof van de vochtige klei op het hout, plantte zich voort in haar binnenste. De zachte warmte die diep haar lichaam binnendrong, maakte een heftig verlangen in haar wakker. Ze wilde meer. Meer voelen van zijn heerlijke handen. Had hij zich op dat ogenblik omgedraaid, dan had ze geen seconde gearzeld. Ze zou zich voor hem hebben geopend, haar jurk door zijn omarming vuil hebben laten maken en de huid van haar hals laten schuren door de gedroogde klei in zijn stoppelbaard. Maar hij draaide zich niet om. Hij tilde zijn hoofd iets op. In zijn grijsblauwe ogen lag een gewaagde glans, de ingehouden glimlach rond zijn mondhoeken gaf aan dat hij zag wat ze voelde en dat hij dat als een compliment beschouwde. Zijn blik hield de hare vast en brak nu open in een brede glimlach. Ze keek hoe de kleimassa onder het onophoudelijk gekneet van zijn vingers bewoog en gestadig opbolde, zodat de kruik in het midden almaar wijder werd tot hij niet meer wijder kon. Een stroom lava leek haar binnenste te verhitten en bezorgde haar rillingen van wellust. Elvira kneep haar ogen dicht om zich los te rukken uit dit magische gevoel. Ze draaide zich om naar het raam om haar wangen te laten afkoelen en rustiger te kunnen ademen.

Ze dacht terug aan wat hij haar eerder die avond bij een glas wijn in de keuken had verteld. Hoe hij bij de geboorte van zijn zoon zelf de bevalling had begeleid,

alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Zo dicht bij de breekbaarste vorm van leven had hij gestaan, in een wereld waar mannen meestal hulpeloos staan te staren naar het bloed, de pijn en de naakte werkelijkheid. Zo had zijn vrouw het gewild, zij had zich op hem verlaten en vertrouwd op zijn ervaren handen. Elvira verdreef de gedachte aan zijn vrouw. Susanne hield ergens op het vasteland een serie lezingen over bedrijfscommunicatie. Was toevallig niet thuis, net als hun zoon die op voetbalkamp was en evenals haar eigen man die op dat moment vanuit Brussel op weg naar huis was. Dus waren zij nu alleen, met z'n tweetjes in de pottenbakkerij. Een situatie die ze niet bewust had gecreëerd, maar die aansloot bij een lang gekoesterd verlangen.

Wat doe je op een kille avond, als het in de haven stormt en de rotsen en weilanden geteisterd worden door regen en onweer? Dan kun je maar beter binnen blijven en brood gaan bakken. Dat had ze zich voorgenomen en de daad bij het woord gevoegd. Petter, haar zoon, had zich in zijn kamer achter de pc verschanst. Volgens Susanne Ahl was dat heel normaal. Opgroeïende tieners verschansen zich in hun kamer en duiken zes jaar later weer op. Ze hebben behoefte aan een eigen ruimte waar ze kunnen nadenken over het leven, de dood en hun seksualiteit, zonder te worden gestoord door opdringerige vragen van hun ouders. Eenzaam had Elvira brood gebakken en toen het klaar was had ze een nog warme snee geproefd waarop de boter direct was gesmolten. Haar gevoel van verlatenheid was even sterk als altijd. Zo was ze op het idee gekomen om met wat versgebakken brood bij Martin en Susanne langs te gaan. Het lag nu nog steeds onaangeroerd op de vensterbank van de pottenbakkerij naast de zwart bakelieten telefoon. De gaatjes van de nummerschijf waren na al die jaren met klei dichtgeslibd en het zwart van de hoorn was verkleurd tot grijsbruin. Buiten voor het wazige vensterraam waaiden de trossen witte bloemen van de jasmijnstruik. De wind bracht een geur mee die deed denken aan bosaardbeien. Achter het struikgewas kon je het vissersdorpje Herrvik zien liggen en onder een dik wolkendeken kon je de huizen van het hoger gelegen Grogarnberget zien.

Martins sterke handen concentreerden zich op het laatste stadium, de bovenkant van de kruik. Met voorzichtig golvende bewegingen vormde hij de rand tussen duim en wijsvinger en liet de kruik toen los. De draaischijf stopte. De wind beukte onbarmhartig tegen de ruiten, gleed onder de deur door en sloop als een kat over de vloer met de brede planken. Opgewaaid stof dwarrelde in kleine wolkjes neer. Elvira weerstond de verleiding om de golvende haardos in zijn nek aan te raken. Weerstond de impuls om haar vingers door zijn lokken te laten glijden, zijn brede nek te strelen en haar handen in kleine cirkels langs de zijkant van zijn hoofd te laten

gaan. Ze deed het niet. Niet op dat moment. Hij vulde een spuit met natte klei en bracht op de gladde kant van de kruik bloemmotieven aan. Met de in zijn vuist geklemde rubberbol van de spuit zoog hij nieuwe klei op en de bloemen vloeiden als het ware uit zijn hand. Vervolgens sneed hij de kruik los met een stuk ijzerdraad, hing dat weer terug op zijn plek en stond op om de kruik op het droogrek te plaatsen. Zijn met klei besmeurde tweedelige voorschoot zwaaide rond zijn benen. Toen draaide hij zich om en in reactie op haar onverhuld bewonderende blik maakte zijn glimlach plaats voor pure ernst.

‘Je bent mooi Elvira. Wist je dat?’ In de lucht tekende hij met zijn handen het silhouet van haar figuur. Met gesloten ogen schudde ze haar hoofd. Neen. Hij tilde haar kin op en draaide haar gezicht naar zich toe alsof hij haar wilde kussen. Hij boog zich voorover, maar uitsluitend om te zien hoe ze haar ogen weer opende.

‘Ik zou graag willen dat je als model poseert voor een beeld dat ik wil maken.’

‘Ben je gek geworden?’

Zoiets zeg je vast tegen alle vrouwen. Dat weet ik heus wel. En dat weet jij ook. Maar toch spelen we dit spel. Ze deed een stap achteruit in een poging haar tegenstrijdige verlangens te ordenen en een afwijzing te kunnen formuleren.

‘Ik meen het. Het kan een prachtig beeld worden waarmee ik op mijn tentoonstelling volgende week goede sier zal maken. Mag ik je eens goed bekijken?’

‘Hou op, Martin, je bent niet helemaal nuchter.’

‘Voldoende nuchter om jou te kunnen boetseren. Neen, ik heb geen bijbedoelingen. Toen je je gisteren op het strand achter de rietkraag omkleedde, heb ik naar je gekeken met de ogen van een kunstenaar. Je deed je schoenen uit en liet je rok vallen. Heel langzaam. Je trok je blouse over je hoofd terwijl de wind met je onderjurk speelde die je lijf streelde. Je maakte je beha los en bevrijdde je borsten. Mijn adem stakte toen ik je daar naakt zag staan in al die kleurenpracht. Door de sluier van je haar toen je je voorover boog en je je handdoek oppakte, zag ik de zee, de lucht, het zand. Wat een schoonheid. Net zoals ik nu door je jurk heen je lichaam zie – en denk: *een beeld*. Meer niet. Alles wat mooi is hoef ik niet te bezitten. Voor mij is het genoeg om te aanschouwen. Bezit is een virus dat de wereld verziekt. Ik kan verrukt zijn door de schoonheid van een landschap, maar ik hoef er daarom geen eigenaar van te zijn, geen bloemen te plukken, geen seks te hebben met vrouwen. Kom, trek die mooie jurk uit, dan wordt die niet vuil. Ik wil je wel helpen met je rits, maar ik zit onder de klei.’

Hij bekeek zijn handen van alle kanten. Hulpeloos als een kind haalde hij zijn schouders op, hief zijn handen om ze haar te tonen en zij kon alleen maar lachen.

‘Wat als er iemand binnenkomt?’ vroeg ze angstig en ving haar jurk op voor die

op de grond viel.

‘Zou dat iets uitmaken? Je bent een prachtvrouw, Elvira, je verdient het om bekeken te worden.’ Hij keek naar haar van opzij en volgde met zijn ogen de lijnen van haar lichaam. Hij maakte aanstalten haar te helpen met haar beha, maar ze deed een stap opzij, aarzelde nog steeds.

‘Echt, Martin, als ik hiermee instem, mag je aan niemand vertellen dat ik model voor je heb gestaan. Mijn gezicht moet onherkenbaar zijn. Beloof het me. Mijn man mag niet ...’

‘Je man zou je waarschijnlijk op een andere manier gaan zien, wellicht je schoonheid opnieuw ontdekken als deze zich in een andere vorm en vanuit een ander perspectief openbaarde.’

Ze dacht na over zijn woorden, luisterde naar de toon van zijn stem en zocht naar een teken van ironie. Maar hij meende wat hij zei.

‘Lars? Die ziet mij niet eens staan. Die pakt zijn kop koffie en gaat achter zijn pc zitten. En als hij al bij mij aan de keukentafel blijft zitten, dan praat hij doorgaans in zijn gsm met iemand anders. Ik besta niet voor hem. Ben onzichtbaar. Ik ben een deel van het meubilair zoals een boekenrek, een slaapbank of een archiefkast. Ik ben echtgenote Elvira, meer niet.’

Boos maakte ze haar beha los en zocht naar een enigszins schoon plekje waar ze haar kleren kon neerleggen. Hij ging haar voor naar een zijkamertje dat dienstdeed als kantoor. De blauwe manchesterstof van de rugleuning van zijn stoel was grijs geworden door het stof en op de tafel ernaast lagen bonnetjes, facturen en terracottategels met monsters van glazuur tussen bliken kleurenpoeder, een afgekloven potlood en enkele lege mokken met oude koffievlekken. In een blauwe glazen vaas had iemand een bos veldbloemen gezet. Ik hoef geen bloemen te plukken, had hij gezegd. Blijkbaar dacht iemand daar anders over. Ze lachte inwendig, legde haar kleren in een hoopje op tafel en deed haar schoenen uit.

‘Dat ook,’ zei hij en wees naar haar slipje.

‘Nee, dat meen je niet.’

Tegelijkertijd ergerde het haar dat hij haar versleten grauwe katoenen onderbroek met het slappe elastiek te zien kreeg, terwijl thuis haar lade uitpuilde van liefdesdromen in zijde en kant. Maar wie had dit nu kunnen voorzien?

‘Doe maar wat jij wilt. Ik ga sowieso een beeld van jouw wonderschone vrouwenlijf maken – naakt uiteraard, ontspannen, moederlijk en uitnodigend. Het wordt óf een authentieke weergave, van hoe je er in werkelijkheid uitziet, óf ook een beetje mijn fantasie over jou. Voor de niet ingewijde maakt het niets uit, het blijft het beeld van een naakte vrouw. Maar wij, jij en ik, zullen altijd weten dat ik niet jou

boetseerde, Elvira, maar een fantasie. Zelf denk ik niet dat mijn droombeeld je helemaal recht zal doen.'

Hij liet zijn blik rusten op haar ronde volle borsten.

'Zo onwaarschijnlijk mooi.'

Ze verborg haar borsten achter haar handen, tilde ze iets op en bestudeerde de bovenkant. 'De linker hangt een beetje lager omdat ik links borstvoeding heb gegeven, zo had ik altijd mijn rechterarm vrij om andere dingen te doen. Je weet wel, terwijl je staand de baby voedt, geef je met je andere hand de planten water, maak je het eten klaar of ruim je de rommel op.'

Ze beet op haar onderlip en keek hem aan.

'Allemachtig, wat ben je mooi. Oorspronkelijk. Zo aards. De vrouw die haar strakke jeugdige lijf opoffert om het kind dat ze gebaard heeft te beschermen en te voeden. Een lichaam dat uit liefde wordt gebruikt en daardoor getekend, krijgt een veredelde glans. Dat is nu eens verdomd goed uitgedrukt. Sta stil, ja precies daar waar je nu staat voor het raam. Verdomme Elvira, wat ben je mooi. Laat je haar los over één borst hangen. Laat die andere tepel en de donkere tepelhof goed zien en wind het uiteinde van je haar rond je pols, alsof je met je spel het kind in jezelf wilt vermaken. Nu glimlach je. Ik wist dat je dit diep van binnen eigenlijk wel wilde', voegde hij eraan toe nadat ze ook haar laatste kledingstuk had laten vallen.

Het regende niet meer toen Elvira zich over het grindpad naar huis haastte. Nuchter nu en misschien met iets van berouw. Neen, ze wilde geen slecht geweten hebben. Martin was een vakman. Waar moest ze dan spijt van hebben? Er was niets gebeurd. Hij had haar niet aangeraakt, zelfs niet toen ze afscheid hadden genomen. Met zijn vingers tegen zijn mond had hij een kusje in haar richting geblazen alsof het een zeepbel was, en zij had het met getuete lippen opgevangen. Niets meer. Maar met zijn ogen had hij haar bemind, in het welwillende avondlicht was elke onvolmaaktheid en elk vlekje of rimpeltje van haar lijf dat zichtbaar was geweest, door hem bewonderd en bevestigd. Lichamelijk voelde ze zich nu een ander mens. Ze liep meer rechtop, haar voeten huppelden langs de strandweide die bedekt was met het plujsjehaar van uitgebloeide veldanemonen. Het slangenkruid bloeide aan de rand van de greppel waar de bloemen de zwakke stralen opvingen van de avondzon die tussen de wolken naar beneden vielen. Een zee felrode klapprozen, frisgroene zwaluwwortel met witte knoppen en verder weg langs de oever, onder de door de wind gekromde boomstammen, op hun stengels de ranke witte boslelies. De strandweide spatte als een vuurwerk van kleuren uiteen en vulde haar met immense blijheid. Ze had dezelfde weg terug genomen als toen ze met het versgebakken brood,

gewikkeld in een blauwruiten handdoek, vertrokken was en toch zag alles er nu heel anders uit. Het uitzicht over zee was zo betoverend dat ze wel even moest blijven stilstaan om al dat moois in te ademen en het een deel te laten worden van de magische ervaring eerder deze avond. Ze voelde zich bevrijd en vervuld van liefde voor alles en iedereen.

Geknerp van fietsbanden op het grindpad deed haar opschrikken. Maar toen ze de bocht om liep, was er niets te zien. Stel je voor dat het iemand was die ze kende. Iemand die haar zou vragen waar ze geweest was. Dat wilde ze echt niet. Zelfs al was er helemaal niets gebeurd, toch wilde ze niet dat er vraagtekens werden gesteld bij haar positieve ervaring van deze avond of deze kapot zou worden gemaakt door triviaal gekeuvel met een buitenstaander. Het was een soort heilige ontmoeting geweest en een geheim. Net zoals de niet uitgesproken woorden tijdens de reünie van hun school zo'n half jaar geleden, nog voordat Elvira Lars had overgehaald om een vakantiehuisje in Sysne te huren.

Martin en zij hadden elkaar daar opnieuw ontmoet, na vijftwintig jaar, een ontmoeting waarbij verleden en heden in een ogenblik van plotselinge nabijheid waren samengevallen. Martin was haar grote jeugdliefde geweest. Als je je ooit volledig aan elkaar hebt overgegeven, ontstaat er in je verbeelding iets wat je altijd maar weer doet denken aan de gespeelde spelletjes van weleer. Misschien bij gebrek aan nieuwe belevenissen. In haar leven met Lars had erotiek moeten wijken voor politiek. Misschien was het de muziek van toen die bij de reünie haar gevoelens weer aan het dansen had gebracht. Wijn en nostalgie zijn een levensgevaarlijke combinatie. Misschien was het de geur van zijn leren jas geweest, van de tabak en het frisgewassen katoenen hemd. Zijn lichaamsgeur, die haar zo bekende geur die ogenblikkelijk lust opriep. Hij was langzamer gaan dansen tot hij, zonder haar handen of blik los te laten, stil was blijven staan. Roerloos. Hij had haar intens aangekeken en haar in zijn glanzende grijze ogen meegezogen, als golven op een slaperige zee waar tijd niet bestond. Ze had de blikken van andere oud-leerlingen in haar rug gevoeld, het gefluister en gegiechel gehoord en zich gehaast tegen hem te zeggen: ik houd van mijn man. En hij had gelachen om die plotse verlegenheid, een zachte, vriendelijke lach, waarna hij de dans weer had ingezet. Eigenlijk was er niets gebeurd. Of misschien juist wel? Waarom had ze zich moeten verdedigen? Ik houd van mijn man. Was dat niet juist onthullend geweest? De behoefte om onmiddellijk aan te geven waar haar grens lag?

Het geknerp van de fiets op het grind kwam naderbij. Elvira verliet het pad en kroop achter een meidoornstruik. De scherpe stekels van een tak prikten in de huid

van haar blote benen, maar ze verroerde zich niet toen de fietser voorbijreed. Het was Sten Åkerblom, de doodgraver. Hij draaide zijn hoofd niet eens om en keek niet in haar richting. Hij tuurde over de veranderlijke zee. Misschien was hij net als zij verrukt over de schoonheid van de natuur. Hij fietste naar het meest oostelijke punt van het strand en stapte af bij het Tsjernobylmonument, waar door talloze mensen een steen was neergelegd in de hoop zo in de toekomst zich zulke ongelukken niet meer zouden voordoen. Zorgvuldig zocht hij op het strand een platte kei uit en met een vanzelfsprekend geloof in de oude traditie voegde hij zijn steen toe aan de stapel stenen, waarna hij verder reed, de avondbries dansend door zijn dikke bruine haar.

Voor het huisje stond de auto van Lars. Elvira schrok. Dit paste beslist niet bij haar dagdromerij. Ze had hem niet zo vroeg thuis verwacht. Langzaam liep ze naar hem toe. Zou hij merken dat - in de ogen van een ander - deze pop in een vlinder was veranderd?

‘Waar ben jij geweest?’ vroeg hij zonder enige echte belangstelling. Hij keek haar niet eens aan toen ze elkaar bij de dennen tegenkwamen. Rond zijn hoofd zoemde een paardenvlieg die al zijn aandacht in beslag nam. Hij zwaaide met zijn armen in de lucht en sloeg de vlieg tegen zijn voorhoofd dood. Het insect liet een bloedvlek na, vlak onder zijn haargrens.

‘Ik heb langs het strand gewandeld. Het is er zo mooi en fris na de regen.’

Een halve waarheid. Niet direct een leugen, eerder een dwaalspoor. Maar wat niet wordt uitgesproken is wellicht een groter bedrog dan een zuiver verzinsel. Waarom kon ze niet gewoon de waarheid zeggen? Ik ben bij Martin en Susanne langs geweest met een brood. Martin was thuis. Als reactie zou Lars vermoedelijk slechts mompelend hebben geknikt. Of zou hij aan haar toon hebben gehoord dat er meer achter zat? Ze was bang van wel. Maar eigenlijk viel er niets te verbergen. Er was immers niets gebeurd. Niets dat met woorden viel uit te leggen. Alles was slechts gevoel, ver van woorden verwijderd, verscholen in blikken en het kneden van klei.

‘Wat eten we vanavond?’

‘Ja, wat eten we? Wat had *jij* gedacht?’

‘Verdomme, Elvira, begin nu niet weer. Ik ben moe. Jij hebt de hele dag tijd gehad om inkopen te doen en iets klaar te maken. Wat is die vlek daar op je hals? Nee, daar onder je kin?’

‘Op mijn hals?’ Ze voelde met haar vingers en bekeek de opgedroogde korreltjes klei in de palm van haar hand. Ze glimlachte.

‘Geen idee. Toverpoeder misschien. Dat spul dat heksen in prinsessen verandert.’ Ze trok een gek gezicht om te laten zien hoe ze er voor die verandering had

uitgezien. Maar hij was niet in de stemming voor sprookjes, keek haar vermoeid aan en liep naar de voordeur met de krant onder zijn arm.

Hoofdstuk 2

De middagzon brandde. Toen hij de laatste schep zand op de berg aarde naast de grafkuil had gelegd en de schop het vermolmde hout van de kist raakte, veegde Sten Åkerblom, de doodgraver, het zweet van zijn voorhoofd. Toen hij zijn rug rechtte, kreeg hij de jongen in het oog die op het grindpad stilstond terwijl hij schrijlings op zijn fiets zat. Åkerblom zei niets. De jongen zweeg ook. Boven de kerk van Östergarn hing in het ochtendlicht een serene stilte, een vredige rust na de stormachtige tijden van honderden jaren geleden, met brandstichting en Russische plundertochten. Van de trotse kerktoren die in het westen had moeten verrijzen, resteerden alleen de boogvormige contouren in de muur. De droom over grootsheid was, geconfronteerd met de destructieve realiteit van het leven, gekrompen tot een lachwekkend kleine totenspits waarin nu de kerkklok hing. Een treffend symbool als Sten terugkeek op zijn eigen leven. Wat was er terechtgekomen van zijn idealisme en alle hoogdravende dromen over een betere wereld? Niet veel. Hij zuchtte diep terwijl hij op zijn schop leunde. Al dat mooie frisse groen van de maand juni maakte hem altijd weemoedig. In dit jaargetijde raakte hij gemakkelijk overmand door droefheid en dan verdronk hij in zijn eigen melancholie. De kastanjabomen bij het hek vertoonden hun fel witte bloesem en de esdoorns wierpen hun schaduwen over het lichtgevende gras verderop bij de plek waar na de crematies de as wordt uitgestrooid – een ovale kring van stenen in de vorm van een Gotlandse roeiboot. De woorden van Gustav Larsson op de gedenkplaat kende hij van buiten.

*Als lichaam en ziel op scheiden staan
zijn de golven hoog, het is volle maan
Roei, roei naar het oosten zonder stop
geen uitstel meer, uw tijd is op ...*

Het grind knerpde onder de wielen van de fiets toen de jongen naar het graf kwam rijden om beter te kunnen zien wat er gebeurde. Wat moest je zeggen tegen zo'n joch met een nieuwsgierige blik in zijn ogen? Sten wist het niet. Zijn ervaring met kinderen was in feite beperkt tot een ver nichtje in Finland, de blèrende huilbaby van zijn burens in Ljugarn die 's nachts in de kinderwagen heen en weer over het grindpad werd gereden en een klein engeltje met bruin haar dat Amanda heette. Sten richtte zijn blik weer op de grafkuil en brak moeiteloos het deksel van de vermolmde kist open en schoof deze opzij. Hij zou iets tegen die jongen moeten zeggen, hem moeten

uitleggen waar hij mee bezig was. Iets wat het allemaal wat luchtiger zou kunnen maken.

Maar hij kon niet iets bedenken wat voor zo'n knul logisch en begrijpelijk zou klinken. Oude graven waar niemand meer komt, moeten plaatsmaken voor nieuwe kisten en nieuwe rouwenden. Iemand moet voor het onderhoud betalen. Dat is nu eenmaal de cynische werkelijkheid van het leven. Hoe leg je zoiets uit aan een jongen van amper negen of tien jaar? Hoe verklaar je tegenover een kind de dood terwijl je die zelf niet eens begrijpt?

‘Een dijbeen,’ zei hij terwijl hij een stuk bot boven de kuil omhoog hield, zodat de jongen het goed kon zien. ‘Dit is wat er van een mens overblijft. Veel is het niet.’

In de stilte die daarop volgde, hing iets van wederzijds begrip in de lucht. De jongen nam eerbiedig de pet van zijn hoofd. De blik in zijn ogen leek opeens wonderlijk oud en wijs.

‘Er blijft van een mens niet veel over,’ herhaalde hij. ‘Maar van gras wel, daar blijft een ziel van over. In de herfst, als het verlept is, blijft de ziel bestaan en de hele winter blaast de wind de geest van het gras in het rond, net zo lang tot er nieuw gras komt. Dat zegt tante Ester. Je merkt het als het stormt in de herfst. Soms waait het niet harder dan wanneer mijn moeder tegen een wondje blaast, maar aan zee stormt het af en toe zo hard dat je bijna omver wordt geblazen. Hoewel het daar niet de ziel van het gras is, daar is het vast en zeker Patrik. Hem mag u niet opgraven, want hij slaapt onder de grond als hij moe is van het blazen.’

‘Dit is voor mij een nieuwe klus, dus ik weet niet wie er in deze graven liggen.’ De doodgraver ging rechtop staan en keek de jongen ernstig aan. Stens haar en wenkbrauwen waren grijs van het stof. Hij realiseerde zich opeens dat zijn grove uiterlijk de jongen misschien zou kunnen afschrikken en hij toverde een vriendelijke glimlach op zijn stoffig gezicht.

‘Patrik is mijn broer. Hij ligt in dat graf met die duif op de steen. Hij is verdronken toen hij net zo oud was als ik nu, dus zijn we bijna een tweeling.’

‘Hoe oud ben je dan?’

‘Ik ben honderd en erg zwak en moe, en deze herfst ga ik naar de vierde klas. Daar staat mijn school, aan de andere kant van de weg.’

Sten volgde met zijn blik de beweging naar het witte houten gebouw dat eruit zag als een wit miniatuur sprookjesslot met kantelen en torentjes. Dat moest een van de mooiste schoolgebouwen in Zweden zijn, dacht hij.

‘Mis je Patrik?’

‘Nee.’

‘Nee?’ Sten Åkerblom zette zijn bril af waarvan de glazen beslagen waren door

het zweet en maakte ze schoon met de mouw van zijn geruite flanellen overhemd.

‘Nee, ik kom hier vaak om met hem te praten,’ zei de jongen

Sten krabde zijn baardstoppels, ging op de rand van het graf zitten en liet zijn benen in de kuil hangen. De jongen gooide zijn fiets in het gras en ging naast hem zitten. Dat voelde goed en vertrouwd. Een vanzelfsprekende nabijheid die Sten maar zelden ervoer in contact met volwassenen, maar die hij nu voelde samen met een negenjarig jongetje met kortgeknipt haar en van die vreemde schuine bruine ogen. Op zijn ene knie zat een grote pleister en erboven was in zijn korte broek een lelijke scheur te zien. De benen van de jongen zaten vol vieze vegen en blauwe plekken. Sten nam aan dat dat zo hoorde bij dit bouwjaar. Hij herinnerde zich vaag hoe hij er zelf als negenjarige had uitgezien, nu bijna veertig jaar geleden. Hoewel je in die tijd een pak slaag kreeg als je met kapotte kleren thuiskwam.

‘Waar praten jullie dan over, jij en je broertje?’

‘We spelen Albatros. Het is oorlog, de Russen schieten op ons en jagen onze mijnenveger naar de kust, waar we aan de grond lopen, zodat de romp van het schip het krakend begeeft. Krkk! We maken water. Er stroomt enorm veel water naar binnen. We zinken. Help! Ik vind een plank en begin te zwemmen. Patrik zwemt ook, maar hij redt het niet helemaal tot de kust. Hij is uitgeput en ik zwem terug om hem te helpen, hoewel ook ik bijna geen kracht meer heb. Maar ik ben reuzensterk, want dat moet ik zijn en dus overleven we allebei. Als we aan land komen, proberen Zweedse soldaten ons gevangen te nemen, dus slaan we op de vlucht tot we in Roma aankomen. Helemaal naar Roma! Weet u wel hoe ver dat is? Kilometers ver. Daar vinden we een heel goed plekje om ons te verstoppen.’

‘Waar verstoppen jullie je dan?’

‘Dat is militair geheim, dat snapt u toch wel.’

‘Ja, dat respecteer ik.’

‘De andere Duitsers, die verdronken zijn of door de Russen zijn neergeschoten, liggen in het Albatrosgraf. Daar zet ik vaak bloemen neer, net als op Patriks graf. Dat hoor je te doen. Als je bij iemand op bezoek gaat, moet je bloemen meebrengen of een pot bramenjam.’

‘Oké, goed dat ik het weet.’

Er viel een aangename warme stilte, af en toe onderbroken door gekeuvel. Sten ging verder met zijn werk terwijl de jongen hem met belangstelling gadesloeg en commentaar leverde op de botten die hij naar boven haalde. De stoffelijke resten moesten gemerkt worden en in het schuurtje gelegd, maar toen het tegen lunchtijd liep, bedekte Sten de schedel die hij zojuist op de rand van de kuil had gelegd met een schep zand om eventuele bezoekers van het kerkhof niet te choqueren.

‘Mag ik die hebben?’ De jongen stak zijn handen zo ver uit dat hij bijna in de kuil viel. Hij had een enthousiaste blik in zijn ogen.

‘Wat bedoel je?’

‘Dat doodshoofd, dat is hartstikke gaaf.’

‘Nee, dat mag je niet, je kunt de lichamen van anderen niet weggeven.’

‘Maar als niemand het wil hebben? U zei toch dat u het skelet moest opgraven omdat niemand er meer naar omkeek?’

‘Ja, maar dat betekent niet dat het speelgoed is.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat het nu eenmaal zo is. Zoiets heet grafrust, die mag niet geschonden worden.’

Een beter antwoord had hij niet, ook al hij dat wel gewild. De jongen keek hem aan en gooide een handvol zand in de kuil om uiting te geven aan zijn teleurstelling.

‘Als ik dood ben, mogen kinderen best met mijn schedel spelen. Dat is minder saai dan alleen maar stil in de grond te liggen,’ zei hij, nog steeds met iets van teleurstelling in zijn stem. ‘Als er iemand met je speelt, besta je nog, ik besta bijna niet, want er is haast niemand die met mij wil spelen.’

Na die woorden begon zijn gezicht opeens te stralen.

‘Mijn moeder heeft iemand nodig die haar in de tuin kan helpen, want zij heeft pijn in haar schouders en nek, en ik heb een vader nodig die thuis woont. Mijn eigen vader heeft nooit tijd voor me. Hij werkt alleen maar en heeft nieuwe kinderen en een nieuwe vrouw die Linda heet en hij is altijd bij haar. Hij zal nooit meer bij ons terugkomen. Nooit! Dat heeft hij zelf gezegd. En u heeft een gave schop om mee in de tuin te werken. Kunt u niet bij ons komen wonen?’

‘Dat zijn zaken waarover moeders meestal zelf willen beslissen.’

‘Daar heeft ze geen tijd voor, want ze werkt overdag met oude en zieke mensen en als ze thuiskomt, is ze altijd moe en de ene keer is mijn zus ziek en daarna ben ik weer eens ziek, en dan moet ze ook nog eten maken, afwassen, de was uitzoeken en met mensen telefoneren en spullen bestellen bij Yves Rocher. Ze heeft het zo druk dat ze geen tijd over heeft om ook nog eens een nieuwe vader te zoeken, dat begrijpt u wel. Alstublieft, alstublieft. Ik zou het heel graag willen.’

‘Het spijt me. Maar dat gaat echt niet.’

‘Waarom niet? Ze is heel mooi en doet nooit moeilijk.’

‘Ik ben bang voor vrouwen. Dat ben ik al sinds mijn zus mij als kind een keer in bad heeft gedaan en me met staalwol en een boender heeft geborsteld. Het zou nooit iets worden. Voor vrouwen moet je oppassen.’

Sten schudde zijn hoofd en liep mopperend het paadje op naar het wijkgebouwtje

om zijn meegebrachte lunch te gaan eten.

‘We zien elkaar binnenkort wel weer, nietwaar Andreas?’

‘Ja, tot ziens. Hoe komt het dat u mijn naam weet?’

‘Dat heeft een vogel mij ingefluisterd.’

Als Sten op dat moment zijn hoofd had omgedraaid, zou hij flink kwaad zijn geworden, maar hij draaide zich niet om, zodat hij niet zag wat er achter zijn rug gebeurde.

Zo snel als een haas veegde Andreas het zand van de schedel en legde hem onder de snelbinders op zijn bagagedrager. Daarna wierp hij een snelle blik over zijn schouder terwijl hij zijn pet opzette, ging er op het grindpad snel vandoor en reed schuin het grasveld over in de richting van het open hek naar de weg, met zijn doodshoofd als jachttrofee achterop. Nu had hij iets om aan de grote jongens te laten zien. Misschien mocht hij nu meedoen met dat nieuwe computerspel dat zo heftig was dat het verboden was, een illegale kopie en dus eigenlijk crimineel, had Peter gezegd. Als hij tussen de randen van het doodshoofd een peuk klemde, zou het een cool verjaardagscadeau voor Oskar zijn. Daarna zou Oskars vader het in de pottenbakkerij kunnen gebruiken als model. Die kon dan doodshoofden van klei maken en ze verkopen aan kinderen die samen met hun ouders in de pottenbakkerij op bezoek kwamen en dat saai vonden. Hartstikke goed idee, als hij erover nadacht. Doodshoofden verkopen bijna zichzelf.

Hoofdstuk 3

‘Andreas Nilsson, wil je meekomen,’ De zuster deed de deur van de spreekkamer open en liet een bleek jongetje en zijn moeder binnen.

‘Doe je pet af en stop hem in mijn tas, Andreas.’

Met tegenzin deed hij wat zijn moeder zei en zette zijn pet af, maar hij weigerde hem los te laten.

Toen ze bij de receptie stonden, had Maria Wern flarden van hun gesprek opgevangen. De jongen, niet veel ouder dan haar eigen Emil, had pijn in zijn benen, pijn in zijn buik en was een beetje koortsig. Het deed haar denken aan haar eigen kinderen, het feit dat Emil en Linda niet bij haar waren, deed Maria pijn. Ze waren bij hun vader. Het was pas twee dagen geleden dat ze afscheid van hen had genomen en nu was ze al ziek van verlangen. Dat het gevoel van verlangen zo fysiek pijn kon doen had Maria niet eerder ervaren. Zo scherp, verlamdend en voelbaar. Krister had het druk met zijn inmiddels derde relatie sinds hun scheiding, Clary heette de huidige ster aan het firmament. Ze was juriste en bezat ergens aan de Stockholmse scherenkust een eigen eiland. Ze had Maria vriendelijk doch dringend verzocht haar niet op te zoeken tot hun verhouding minstens een maand oud was. De relatie met zijn vorige vlam, superster Ulrika, had amper twee weken geduurd voor zij er abrupt een eind aan had gemaakt. Krister mag bij me terugkomen zodra jullie klaar zijn met jullie scheiding, had ze verklaard. En Maria had gevoeld dat ook de verantwoordelijkheid voor die mislukking op een onbegrijpelijke manier aan haar werd toegeschreven, hoewel het uitsluitend om Krister ging en diens onvermogen met relaties om te gaan.

Als Maria zich voor de scheiding gerealiseerd had wat het allemaal inhield, had ze waarschijnlijk niet verwacht over voldoende kracht te beschikken. Na hun eerste voorzichtige afspraken over de boedelscheiding en de voogdij was Krister compleet veranderd en was al hun gemeenschappelijke vrienden langsgedaan in een poging ze aan ‘zijn kant’ te krijgen, waarbij hij zijn ex had beschreven als zowel frigide als slet.

Daarna had ze van de rechtbank kopieën van brieven ontvangen waarin hij voor zichzelf de volledige voogdij opeiste en de rechter had verzocht hem niet alleen een grotere vergoeding voor zijn deel van het huis toe te kennen, maar ook om een lagere alimentatie vast te stellen. Daarop hadden ze ’s nachts verscheidene keren met elkaar gepraat, waarbij hij de ene keer dreigende taal had gesproken en de andere keer in tranen was geweest, al naar gelang zijn stemming. In die labiele toestand had hij

geprobeerd voor de kinderen te zorgen. Maria voelde achter haar ogen een branderige pijn en deed ze dicht.

Was haar vrijheid die prijs wel waard?

Een zomer op Gotland werken was voor haar een ideale manier om een paar weken vakantie op het eiland door te brengen, maar ook een manier om puur fysiek afstand te nemen van Krister die alleen al de laatste week voor haar vertrek vier keer bij de receptie van het politiebureau in Kronviken op haar had zitten wachten tot ze die dag met haar werk klaar was. Die toestand was onhoudbaar.

Het was niet gemakkelijk geweest om op Gotland iets voor een redelijke prijs te huren, maar uiteindelijk had Mona Jacobsson in Eksta via via over Maria's situatie horen praten en haar het bijgebouw van haar huis aangeboden. Er was geen stromend water, maar de sleutel van het grote huis lag onder de deurmat voor het geval ze de badkamer of het toilet wilde gebruiken. En wat de huur betreft, daar deed ze niet moeilijk over. Als Maria haar aandeel wilde leveren, kon ze 's morgens voor ze naar haar werk ging, helpen met aardbeien plukken en als ze vrij had in de tijd dat het hooi naar binnen moest, was ze altijd welkom om een handje te helpen.

Zo zag de afspraak er dus uit. De eerste ochtend dat ze zou helpen met aardbeien plukken, had het gestortregend en de volgende morgen scheen de zon, maar er had blijkbaar iets in de lucht gehangen dat een hooikoortsaanval van ongekeende heftigheid had veroorzaakt. Dat was de reden van Maria's bezoek aan het medisch centrum die zaterdag.

De deur van de spreekkamer ging wijd open en de jongen werd door zijn moeder naar buiten geduwd. Het leek of ze gehuild had. Het gezicht van de zuster, die achter de rug van de moeder opdook, stond strak en ze keek grimmig.

‘De uitslag van het keelslijmonderzoek is over een paar minuten bekend. U kunt hier wachten.’

De moeder, die haar armen om de schouders van de jongen had geslagen ging op de houten bank zitten en staarde recht voor zich uit alsof ze op de witte muur tegenover haar een boze geest had gezien. Het jongetje drukte zich intuïtief tegen haar aan om haar te troosten. Ze voelde aan zijn voorhoofd, controleerde of de klieren in zijn hals waren opgezet en bleef daarna stil zitten met haar armen om hem heen. Het dunne, geblondeerde halflange haar hing piekerig op haar schouders en het felle licht van de tl-buizen maakte de grijsbruine uitgroei van een vorige kleuring onbarmhartig zichtbaar. Ze zag er moe uit, haar door de zon gebruide huid was bijna grijs en had hier en daar enkele littekens van acne, maar haar gezicht had mooie trekken. Na een poosje te hebben gewacht werden ze weer de spreekkamer binnengeropen. De schrille stem van de moeder aan de andere kant van de deur was duidelijk hoorbaar.

‘Jullie snappen verdomme toch wel dat dat joch niet in orde is. Ik kom hier heus niet naartoe omdat ik gebrek aan gezelschap heb!’ Er klonk wat gemompel van een kalmerende stem, waarna de deur van de spreekkamer openvloog. De vrouw greep haar jas en nam de jongen bij de hand. Ze verdwenen op een draffe door de voordeur. Door de open deur van de spreekkamer kon Maria het gesprek tussen de dienstdoende arts en de zuster volgen.

‘Waarschijnlijk psychosomatisch,’ zei hij. ‘Ik vraag me af wat voor leven dat joch thuis heeft. Heb je gemerkt dat zijn moeder de hele tijd antwoord gaf als ik hem iets vroeg? Hij kon er geen woord tussen krijgen. Zij nam alles over.’

‘Je moet weten dat dit niet de eerste keer is. Ze komen hier bijna om het weekend. Dan heeft hij pijn in zijn buik en voelt zich niet goed, en dan heeft hij weer pijn in zijn benen. Dat is groeipijn, zeg ik dan. Maar ze luistert niet, lijkt volledig geblokkeerd, vind ik. Er is iets vreemds aan haar. Ze is zo gestrest. Het lijkt wel of ze denkt dat wij niet weten wat we doen en dat je hier niet de noodzakelijke zorg krijgt als je je niet strijdbaar opstelt. Ze heeft al een keer gedreigd een klacht in te dienen.’

‘Het kan best een griepje zijn. Maar ik vind dat geen reden om antibiotica voor te schrijven. Niet met een lichte verhoging van 37,9.’

‘Nee, we moeten patiënten geen speciale behandeling geven alleen maar omdat ze agressief zijn of wanneer wij het zat zijn dat ze steeds weer terugkomen. Als je haar antibiotica geeft omdat ze ruziemaakt, denkt ze dat ze altijd herrie moet schoppen om goede zorg te krijgen. Dat bevordert het vertrouwen van patiënten niet. Daarmee maken we het ons alleen maar moeilijker. We horen consequent te zijn. De zorg die wij geven, moet medisch verantwoord zijn, we kunnen niet overal in meegaan om ruzie te voorkomen.

‘Een aanklacht aan je broek krijgen is ook geen lolletje en geeft verrekt veel papierwerk. Nu hebben we haar kind voor alle zekerheid getest op keelinfectie, maar daar is ze niet tevreden mee.’

‘Je hebt haar toch gezegd dat ze terug mag komen als het over een week nog niet over is. Het kind heeft pas twee dagen lichte verhoging, dat is alles. Wij zijn een doktersdienst. We doen hier geen onderzoek, zelfs niet als dat gelet op de klachten terecht zou zijn. Misschien is dit geval meer iets voor een psychiater. De ongerustheid van die moeder is niet normaal.’

‘Ben ik het mee eens. Als je het mij vraagt, mankeert die moeder meer dan dat joch. Zitten er nog mensen in de wachtkamer?’

Nadat Maria bij apotheek Liljan haar medicijnen had opgehaald, liep ze inspecteur

Hartman tegen het lijf. Ze kwamen elkaar puur toevallig tegen in winkelcentrum Domusgallerian, waar de plaatselijke verslaafden hun vaste hangplek hadden.

Ze gingen op een bankje zitten om wat bij te praten. Tomas Hartman had als gebruikelijk zijn intrek genomen bij zijn tante Vega in Klinten, waar tevens hun collega Jesper Ek onderdak had gevonden. Ook Maria had het aanbod gekregen er te komen logeren, maar ze had zich daar zo lang mogelijk tegen verzet. De goede zorgen van tante Vega waren vergelijkbaar met kruiden in het eten, matig gedoseerd was het best. Bovendien was de oude vrouw op oorlogspad nadat iemand op de heuvel boven de domkerk de stam van een boom had beschadigd. Het liefst had ze gezien dat het complete politiekorps van Gotland al zijn overige werk opzij had gezet om de vandaal in zijn kraag te grijpen. Ze was zelfs bereid persoonlijk de dader zijn straf op te leggen. De heuvel waar in vroeger tijden de galg had gestaan, was niet ver van Klinten verwijderd.

‘Met midzomer komt Per Arvidsson naar Gotland. Om vakantie te vieren. Hij is niet van plan ook maar een vinger uit te steken om ons hier te helpen de orde te bewaren. Sommige mensen hebben altijd mazzel.’

Hartman kreeg een veelbetekenende blik in zijn ogen, maar bij het aanhoren van zijn dubbele boodschap vertrok Maria geen spier. Vanbinnen echter, juichte ze bij de gedachte Per terug te zien. Wat had ze er niet naar verlangd hem weer te ontmoeten om alles goed te maken na hun moeizame afscheid destijds. Ze had nog veel uit te leggen. Als hij dat tenminste nog wilde. Daar was ze niet helemaal zeker van. Misschien vond hij nog steeds dat ze hem in de steek had gelaten nadat hij in Kronviken als politieman geschorst was. Ze hadden nooit de gelegenheid gehad om de zaak goed uit te praten.

‘Heb jij al gegeten?’ vroeg Hartman.

Nee, dat had ze niet, waarna ze besloten ergens samen iets te nuttigen en liepen vervolgens naar *Stora Torget* om een eetgelegenheid te zoeken. Hartman had zijn zinnen gezet op restaurant Bakfickan, maar daar was geen tafel meer vrij. Op *Strandgatan* vonden ze een pas geopend restaurant met de nietszeggende naam Bukfyllan. Nadat ze op de menukaart voor het raam de schappelijke prijzen hadden gezien van gebakken heilbot en gegrilde zalm, gingen ze naar binnen. De inrichting was sober, binnen stond één lange tafel met houten banken en buiten op het terras bevond zich identiek meubilair. Op een plank boven het buffet stond een rij opgezette vogels. Een kleine mantelmeeuw, een zeekoet, een grote duiker en een gehavende alk, althans volgens de in het zwart geklede man achter de bar die tevens de eigenaar bleek te zijn en die Vladas heette.

Ze gingen elk met een glas bier aan een hoek van de tafel achterin zitten waar nog

een plek vrij was, Maria met het zicht naar buiten en Hartman met zijn blik naar de bar gericht. Maria spreidde haar plattegrond op tafel uit.

‘Er zijn hier alleen al vorig jaar heel wat nieuwe restaurants geopend.’

‘Ja. Alleen jammer dat het meestal zomerrestaurants zijn, die gaan dicht zodra de stroom toeristen afneemt. Volgens mij zou men de vergunning primair moeten verlenen aan ondernemers die het hele jaar open zijn en die op Gotland ook belasting betalen. Bovendien gebeurt er in deze branche ook het een en ander dat het daglicht niet kan verdragen. Je hoort hier en daar geruchten over gedwongen bescherming door afpersing, maar niemand wil er openlijk over praten. Tot nu toe heeft niemand een aanklacht ingediend. Zelfs van de bronnen die gewoonlijk wel bereid zijn ons een tip te geven, horen we niets. Het zit potdicht.’

‘Klopt er dan wel iets van die geruchten?’ vroeg Maria.

‘Ik weet het niet. Zoals ik al zei, als we wat rondvragen, krijgen we niet veel informatie waar we wijzer van worden. De vraag is of dat neuzen ook zinvol is. Het zijn slechts vage aanwijzingen, misschien is het alleen maar dronkenmanspraak. Er wordt ook gekletst over een net geopend bordeel in de haven. Maar nergens worden namen genoemd.’

‘Verder is het hier waarschijnlijk nog het oude liedje, neem ik aan, diefstal, zwartwerken en drugs.’ Maria slurpte het schuim van haar bier en droogde haar mond af aan haar servet. ‘Hebben jullie er op het eiland iets van gemerkt dat de grenscontroles met de nieuwe EU-landen zijn versoepeld?’

‘Nog niet. De eerste golf buitenlanders is hiernaartoe gekomen toen het verplichte visum door de andere EU-landen werd afgeschaft. Nu kunnen ze hier drie maanden op een toeristenvisum blijven, maar we mogen EU-ingezetenen die Zweden binnenkomen niet registreren, dus weet niemand wanneer ze zijn gearriveerd en als we ze bij de grensovergang toch vragen zouden gaan stellen, kunnen de betrokkenen gewoon via Noorwegen ongehinderd ons land inkomen. We houden een paar figuren in het oog met een crimineel verleden die vroeger garant hebben gestaan voor arbeidsmigranten uit de Baltische staten. Maar nu mensen die hier binnenkomen niet langer verplicht zijn de naam van een contactpersoon op te geven, wordt het steeds moeilijker om criminele netwerken in kaart te brengen. Uit een recent onderzoek blijkt dat, tot die regeling werd opgeheven, in Zweden bijna vijfhonderd personen garant stonden voor binnenkomende migranten. Van hen zijn er 138 veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf. Die lui hadden vaak een laag inkomen en een aanzienlijk aantal migranten voor wie ze zich garant stelden. Waarschijnlijk zijn dat soort types nog steeds niet op het rechte pad, maar onze mogelijkheid hen in de gaten te houden is wel sterk afgenomen. Pleziervaartuigen met aan boord drugs, wapens of

criminelen kunnen tegenwoordig met de stroom toeristen ongemerkt de haven van Visby binnenvaren. Ze leggen een paar dagen aan en verdwijnen dan weer. Als er geen tips binnenkomen, hebben we amper de mogelijkheid die schepen te controleren. We moeten op zijn minst een aantoonbare reden hebben om iemand van een misdrijf te verdenken voor we aan boord kunnen komen.’

Hartman had diezelfde ochtend nog een gesprek gehad met een collega van de grenspolitie waarbij was vastgesteld dat de toekomst er somber uitzag. Hij gaf Maria een samenvatting van dat gesprek en eindigde met de woorden:

‘We zijn aan handen en voeten gebonden door onze eigen wetten.’

‘Ja, dat is me wel duidelijk.’

‘Vroeger kon de grenspolitie optreden als er jonge meisjes het land binnenkwamen met slechts een paar honderd kroon op zak en in hun mobieltje het telefoonnummer van een oudere man van wie ze alleen de voornaam wisten. Maar zo werkt het niet meer. Natuurlijk vragen we ons af waar dit toe moet leiden.’

‘En de douane dan? Die hebben toch wel die bevoegdheid?’ Maria kreeg een diepe rimpel tussen haar ogen en ze liet haar hoofd op haar handen rusten. Er lag een sluimerende hoofdpijn op de loer. Waarschijnlijk was er een lagedrukgebied op komst, dat voelde ze aan haar lijf.

‘Op Gotland is geen douane meer aanwezig. Als we ze nodig hebben, moeten we ze van het vasteland laten komen. Er bestaan plannen, die al in een vergevorderd stadium zijn, om een nieuwe veerdienst te openen tussen Liepāja in Estland en Slite op Gotland. Hoe we in dat geval voor pascontroles moeten zorgen, is een vraag die niemand kan beantwoorden. Met het huidige personeel kan dat niet. Waar wij de mensen vandaan moeten halen die zijn opgeleid om grenzen te bewaken, weet ik niet.’

‘Wanneer heb je Per Arvidsson eigenlijk gesproken?’ Maria kon haar vraag niet langer voor zich houden.

‘Vanochtend. Hij wilde liever niet bij Vega logeren. Ik denk dat hij iets zal huren bij Mona en Henrik in Eksta, net als jij. Hij vertelde dat hij vorige week Henrik Dune nog had gesproken. Hadden Per en jij samen niet iets voor hij naar Örebro verhuisde, een affaire of zoiets? Excuus voor deze indiscrete vraag van een oude man, maar ik sla niet graag een flater als het niet nodig is. Daarom vraag ik het maar recht op de man af.’

‘We hebben niets met elkaar, absoluut niet. Ik wist niet eens dat hij hiernaartoe zou komen.’

Maria merkte dat ze bijna over haar eigen woorden struikelde en dat haar stem opgewondener klonk dan ze wilde. ‘Ik hoef geen vent meer. De jaren met Krister zijn

voor mij genoeg geweest. Ik wil alleen blijven en me op mijn werk en mijn kinderen concentreren. Een echtscheiding kost je meer energie dan je je kunt voorstellen.'

'Kan ik me best wel iets bij voorstellen,' zei Hartman terwijl hij de ober bij de bar een teken gaf om de rekening te brengen.

Hoofdstuk 4

Boven de pottenbakkerij in Herrvik hing een mistig avondlicht. Voor het raam stonden een stenen vaas met felblauw slangenkruid en ernaast een koffiebeker waar van de rand een stukje af was en een overvolle asbak. Door de spijlen van het raam kon Andreas de boomgaard zien, het prieel met de seringen en in de verte zelfs het vissersdorp en Östergarnsholm. Met zijn vinger schreef hij het woord “eendenstront” in het stof op de koude wit marmeren vensterbank en ging vervolgens aan de draaischijf zitten, de elektrische. Martin zat meestal aan de schijf die je met je voet bediende, maar dat was moeilijker. Het geroezemoes van het feest drong tot hem door. Een bromstem, vast Martin die verhalen vertelde, gevolgd door gelach dat over de houten vloer in zijn richting rolde. Elvira, de moeder van Petter, lachte het hardst en het langst van allemaal. Haar gehinnik klonk als het geluid van een bange kip. De grote mensen kwamen nu pas echt op gang. Gotlands bier plus een borrel bij de haring en daarna een paar glazen whisky of cognac, aangelengd met water. Martin had voor de grap een ronde stenen goochelkruik laten rondgaan met vijf mondstukken eraan waarbij je precies moest weten uit welke tuit je het bier moest drinken om te voorkomen dat de drank uit een van de andere gaten over je kleren gutste. Elivira’s jurk was helemaal nat geworden, waarop Susanne had gezegd dat ze die avond wel een jurk van haar mocht lenen, zodat ze niet helemaal naar huis hoefde. Andreas moest lachen toen hij zich voorstelde hoe Elvira eruit zou zien in een jurk van Susanne. Daar zou ze vast uit barsten, als de Hulk. De knopen zouden in het rond vliegen en de stof zou scheuren. Daarna zou ze een groen gezicht krijgen, supersterk en gevaarlijk worden met doorgesproeiende wenkbrauwen en enorme spierballen.

Voor de kinderen waren er hamburgers en vlierbessensap. Petter en Oskar hadden hamburgers gegeten en, net als de volwassenen, elk een glas bier en een borrel gekregen. Maar Andreas’ moeder had haar hand op zijn glas gelegd toen Martin hem wilde inschenken. Oskar had het gezien en gegrijnsd, zodat je zijn hele beugel kon zien en Petter had Andreas onder tafel met zijn knie een por gegeven. Een echte vent moet een borrel kunnen drinken, maar hem ook kunnen laten staan, had Martin gezegd en proost geroepen. Andreas had een beetje met zijn glas sap zitten wiebelen zonder te weten of het nu wel of niet de bedoeling was dat ook hij zijn glas omhoog moest houden.

Toen de oudere jongens naar Oskars kamer waren gegaan om een computerspel te spelen, was hij achter hen aan gelopen. Oskar had het doodshoofd, keurig verpakt in krantenpapier, in ontvangst genomen en had het hartstikke cool gevonden, zo met die

peuk tussen zijn tanden. Hij had hem van alle kanten bekeken en hem toen aan Petter laten zien.

‘Is die echt?’

Andreas had hem aangekeken en geknikt met een imitatie van de ondoorgrondelijke blik van Clint Eastwood in *The good, the bad and the ugly*. Dat was de favoriete film van Tommy, zijn vader. Voor hij was vertrokken hadden ze samen op de bank gezeten en had hij die blik net zo lang geoefend tot hij perfect was. Ja, knul, zo heb je dat uitdrukkingsloze gezicht precies te pakken.

‘Natuurlijk is die echt. Achterop zitten nog een paar haren, kijk zelf maar. Die kop is van een oude roodharige man geweest met een baard. Zeker honderd jaar oud. Ik heb hem gejat op het kerkhof.’

‘Heftig, cool.’ Petter had een beetje de baard in zijn keel en zijn hese stemgeluid dat in de richting van de deuropening ging waar Andreas stond, vermengde zich met rockmuziek en het gezoem van de computer tot een lange dreun. Andreas had van alle aandacht een warm gevoel gekregen en rekende al op een ereplaats aan de computer.

‘Cool.’

‘Hartstikke gaaf.’

Twee volle minuten had hij in het middelpunt van de belangstelling gestaan, maar toen hij op het punt stond naar binnen te lopen om op Oskars bed plaats te nemen, ging Petter in de deuropening voor hem staan en versperde hem de weg.

‘Maar jij blijft daar, kleine drol die je bent, dan krijgen wij tenminste geen gedonder met je moeder als jij nachtmerries hebt en in je bed pist omdat je dat enge computerspel hebt gespeeld.’

‘Dat doe ik helemaal niet.’ Andreas kreeg de woorden maar moeilijk uit zijn mond, zo overrompeld en beschaamd voelde hij zich. Wat Petter zei, was waar en dat maakte zijn schaamte niet minder. In de vloer waar hij stond, had een valluik moeten zitten met een gang naar een andere, draaglijkere wereld. Een niveau waar het hem wel zou lukken zijn rol te spelen.

‘*Postal 2* is een spel voor boven de achttien. Jij kan die spanning nog niet aan. Verdwij en ga maar naar je moeder. We willen niet iemand erbij die klikt. Rot op! Verdwij, zei ik.’

Petter maakte een zwaaiend gebaar met de rug van zijn hand en toen Andreas geen stap naar achteren deed waardoor ze de deur niet dicht konden doen, werd hij met harde hand verwijderd. De deur werd vlak voor zijn neus dichtgesmeten zonder dat hij zijn voet ertussen had kunnen zetten. Hij probeerde hem uit alle macht van de buitenkant open te duwen, drukte er met zijn volle gewicht tegenaan en ging met beide handen aan de deurknop hangen. Maar aan de andere kant hadden de jongens

de deur dicht gehouden en hem uitgelachen. Het was niet eerlijk. Hij had in feite met gevaar voor eigen leven een echte schedel weten te bemachtigen en daarmee Sten Åkerblom tot zijn persoonlijke vijand gemaakt. Een grootse daad. Dan hoorden ze hem nu ook binnen te laten.

‘Doe open!’ schreeuwde hij. ‘Doe open! Ik kan de spanning heus wel aan.’

Aan de andere kant van de deur werd een sleutel omgedraaid en het volume van de muziek werd opgeschroefd. Andreas was er nog een poosje blijven staan en had nog een paar keer aan de deurknop gerukt voor hij mopperend was afgedropen naar de pottenbakkerij. Het was zo verdomd oneerlijk. Hij moest en zou bij de grote jongens zijn. Aan tafel zitten met de grote mensen en zijn kleine zusje, dat was verschrikkelijk. Tjonge, wat ben jij groot geworden. Hoe gaat het op school, heb je een lieve juf? Elvira die voortdurend aan je haar zat om je stekeltjes te voelen. Kleine kinderen, kleine zorgen. Veelbetekenende blikken. De stem van zijn moeder die zei: Ja, hij kan soms wel behoorlijk tekeergaan. Maar als hij zijn mond open doet en schreeuwt als een gek, kan ik in elk geval goed zijn tanden poetsen. Susannes vragen of hij nog steeds in zijn bed plaste en haar goede adviezen waar niemand om gevraagd had.

Moesten kinderen het gewoon maar verdragen dat er over hen werd gediscussieerd? Wat zou er gebeuren als er net zo over de volwassenen werd gepraat? Elvira is zo groot geworden en eet zo netjes. Kijk eens hoe ze is gegroeid en wat voor een eetlust ze heeft, en Susanne drinkt meer sterkedrank dan ze kan verdragen, puur nog wel, dat wordt een probleem tegen de tijd dat ze naar huis moet. Ze snapt zelf niet wat goed voor haar is. Laatst is ze met haar fiets een greppel in gereden en heeft ze in haar broek gepist. Ze zou zich moeten schamen. En Eva poetst haar tanden niet goed. Het gebeurt wel dat ze voor de tv in slaap valt met een snoepje in haar mond hoewel ik haar al zo vaak heb gezegd dat er alleen op zaterdag gesnoept mag worden. Ze is nog niet rijp genoeg voor zakgeld.

Andreas was wel gedwongen iets te bedenken om Oskars kamer binnen te komen. Wat dan ook. Het moest hem lukken. Absoluut. Welk huzarenstukje er ook voor nodig was. Al moest hij zijn leven ervoor wagen. Je kunt wel met Amanda spelen, had zijn moeder gezegd. Nooit van zijn leven! Niet nadat ze een keer opzettelijk zijn mooiste Starwarsfiguur had ingeslikt, zodat ze twee dagen hadden moeten wachten voor Yoda er langs de natuurlijke weg was uitgekomen. Er zijn grenzen. En er zijn zaken die tijd kosten om iemand iets te vergeven. Bovendien was het ook nog eens een meisje.

Andreas duwde zijn voet tegen het pedaal van de draaischijf en zette de stroom aan.

Met een zoemend geluid begon de schijf te draaien. Hij maakte zijn handen nat, sneed een homp klei af en probeerde die op de draaiende schijf te centreren. Het was niet zo gemakkelijk als hij zich had voorgesteld toen hij naar Oskars vader had zitten kijken. Hij maakte zijn handen opnieuw nat en boog ze om de klei heen. Aan de linkerkant kwam de homp sneller omhoog dan hij had verwacht; de klei kwam door de draaisnelheid iets los van de schijf, gleed over het laagje water verder naar links en schoof met grote snelheid over de rand. Als een kanonskogel vloog het stuk klei laag over de plank waar de voorwerpen voor de komende tentoonstelling als een rij kegels stonden opgesteld. Een fractie van een seconde – voor hij het enorme gekraak hoorde van aardewerk dat aan scherven ging – hoopte hij op een wonder. Het wonder bleef uit.

De officiële reden voor het feest van die avond was Oskars verjaardag, maar ook was het feest voor de vader van Oskar, Martin Ahl, die de volgende dag zijn productie van het afgelopen jaar zou presenteren aan de pers en het publiek dat belangstelling voor toegepaste kunst had. Nu was het slechts een kwestie van tijd voor de volwassenen de pottenbakkerij zouden komen inzeilen om de door hem veroorzaakte ellende in ogenschouw te nemen. Andreas voelde zich duizelig. De angst maakte dat zijn mond droog werd en dat hij beefde over zijn hele lijf. Wat moest hij doen? Nu was hij vogelvrij. De vijand was overal, hij moest zich verbergen en onopvallend naar de schuilplaats gaan waar zijn broer op hem wachtte.

Hij vulde zijn handen met klei, hield ze even in het water en smeerde de grijze smurrie toen in zijn gezicht, in zijn haar en op zijn armen en benen zodat zijn witte huid hem niet zou verraden terwijl hij door vijandelijk gebied sloop. Bodisco de roverhoofdman zat hem op de hielen. Hij keek in de spiegel die boven de ladekast hing. Het glas zat vol barsten en zwarte vlekken, maar hij was tevreden met wat hij zag. Een grijze schaduw. Een geestverschijning. Hij veegde zijn haren recht omhoog als de stekels van een egel en duwde een klompje klei tegen zijn neus dat hij zo boetseerde dat hij onherkenbaar werd. Het wit van zijn ogen lichtte op in het glas van de spiegel. Hij keek naar zichzelf en huiverde.

Voorzichtig deed hij de deur open en tuurde naar buiten, de zomerse schemering in. Hij snoof de geur van gevaar op, vermengd met die van zout zeewier en van pas gemaaid hooi. De kust was veilig. Hij liep langs de muur aan de schaduwzijde van het huis, ging de hoek om en stond op het punt het grasveld over te rennen om zich achter de buiten-wc aan het zicht te kunnen onttrekken, toen hij voetstappen op het grind hoorde. Hij stopte onmiddellijk en ging achter een seringenstruik tegen de hoek van het huis staan. Daar stond hij doodstil te wachten tot hij de voetstappen hoorde naderen. Bekende stemmen. Zijn moeder en zijn zus op weg naar het toiletgebouwtje.

Niet best. Andreas drukte zich nog dichter tegen de muur van het huis aan en wachtte tot ze voorbij waren. Als zijn moeder hem nu te pakken kreeg, zou hij met staalwol en een borstel gepijnigd worden, net zoals Sten Åkerblom door zijn oudere zus was gemarteld.

Toen hij hoorde dat de vijand binnen in het wc-gebouwtje de deur op het haakje deed, liep Andreas verder langs de muur en vervolgens van boom naar boom in de richting van het strand. Nu was hij een indiaan en ging achter een steen zitten om uit te blazen en op bezieling te wachten. De wind waaide door zijn bruine haar en riep zijn naam. Hij had een opdracht. Operatie Stormvogel. Het bevel kwam door het gras in zijn richting drijven. Hij kende elke steen en kon elk spoor van mens of dier ontcijferen. Konijnenkeutels. Een geknakte spriet trilgras. Het rozenkransje en de knolsteenbreek, muurpeper en weegbree, hij kende ze allemaal bij naam. Hij kon met de dieren praten, want hij kende hun geheime taal. Hij kon met de storm praten en om regen roepen als hij zijn hand naar de hemel uitstak en zijn gezicht naar de zon en de Grote Geest wendde. En daar lag een witte veer en een grijze glanzende steen. Zijn aandacht werd getrokken door sporen in de zachte grond van kleine hoge hakken. Ondanks de schemering kon hij duidelijk de afdruk zien van de hele zool met de spits toelopende neus. Soms was zoiets alleen maar een vage aanduiding en was het ontzettend spannend om zo'n spoor te volgen en te zien waar je uitkwam. Tegelijk moest je op je hoede zijn om niet zelf ontdekt te worden.

Andreas bleef staan en ging op zijn hurken zitten. Voor hem in de bosjes lag een rode damesfiets met een mandje aan het stuur. De fiets was niet op slot. Het spoor van de hooggehakte damesschoenen dat hij volgde had hier onverwacht gezelschap gekregen. Waarom vrouwen zoiets idioots en ongemakkelijks als schoenen met hoge hakken aantrokken, was hem een raadsel. Ze zagen eruit als kippen als ze zo trippelend aan kwamen lopen met hun brede wiegende achterste en van die kleine scherpe sporen. Hij voelde met zijn vingers en het gras veerde zacht tegen de palm van zijn hand. Overal lagen de witte poepvlaaien van de aalscholvers en je moest oppassen waar je je voeten neerzette. De brede geribbelde zool van een mannenschoen had een afdruk in een van de vlaaien gemaakt. Het was een vers spoor. Hij hield zijn eigen voet naast de afdruk en huiverde, het was echt een groot spoor van een volwassen man. Zijn eigen voet was veel kleiner, maar hij liet zich niet bang maken.

Andreas legde zijn oor op de grond en luisterde. Zonder geluid te maken volgde hij de bleekgezichten. Nu slingerden de sporen om elkaar heen, naar elkaar toe en van elkaar af, in een ingewikkeld patroon als bij een dans. Achter een grote jeneverbesstruik bleef hij staan om te luisteren. Verderop in het gras bewoog iets.

Die beweging werd niet door de wind veroorzaakt. Het hoge gras werd precies de andere kant op geblazen. Hij hoorde twee mensen zacht praten. De wind uit zee voerde hun gefluister zijn kant op en hij luisterde. Nu sloop hij dichterbij en keek naar hen terwijl ze bezig waren; hij leerde iets waar een kleine jongen in zijn latere leven, als de hormonen hun werk hebben gedaan, zijn voordeel mee kan doen. Hij was nu vlakbij hen.

Hij geneerde zich voor het naakt, maar tegelijk vond hij het fascinerend om als een natuurfotograaf dichterbij te sluipen en voorzichtig de dieren te naderen om hun paringsgedrag te bestuderen zonder hen te storen. De borsten die de man in zijn handen hield, werden door de ondergaande zon rood gekleurd, als grote rode appels. Door die aanblik moest Andreas niezen. Hij wist niet hoe het kwam, maar dat overkwam hem altijd. In het badhuis, aan het strand en thuis onder de douche gebeurde het ook. Zodra hij een blote huid zag, moest hij niezen. Het hielp niet als hij zijn hand tegen zijn neus hield of tegen zijn mond drukte en zijn ogen dichtdeed om het tegen te houden. Het geluid van zijn onderdrukt niezen leek nog het meest op het geknor van vechtende egels onder de vloer van hun huis.

‘Hoorde je dat, Martin? Daar ergens is iemand.’ In Elvira’s scherpe stem klonk angst door.

‘Ik zie niemand. Dat maak je je alleen maar wijs.’ Martin ging rechtop zitten met zijn open overhemd fladderend om zijn harige witte benen. ‘Het is hier doodstil, Elvira. Er is hier niemand. Probeer gewoon te ontspannen en geniet alleen maar ... Je bent een heerlijke vrouw. Ik ben al bijna ...’

‘Nee.’ Ze duwde hem weg en haalde zwaar adem. ‘Ik heb echt iets gehoord. Het kwam daar vandaan, daar bij die grote steen. Daar is absoluut iemand.’

De volgende niesaanval begon zonder dat Andreas hem kon dempen. Hij stond op en draaide zijn gezicht in hun richting. De moeder van Petter gaf een harde schreeuw en trok onmiddellijk haar kleren naar zich toe.

Een paar seconden lang staarde Martin Ahl naar een paar ronde ogen in een gezicht van donkere klei voor hij omhoog kwam en begon te rennen. Ook Andreas zette de vaart erin. Hij holde zoals hij in zijn hele leven nog nooit had gehold. De grond vloog onder zijn voeten door. De scherpe takken van jeneverbesstruiken en meidoorns sloegen in zijn gezicht. Hij kreeg geen lucht meer, voelde van opkomend zuurstofgebrek een schrijnende pijn in zijn longen en steken in zijn zij, maar hij minderde geen vaart voor hij bij het vissersdorp was en zich achter een paar struiken in veiligheid had gebracht. Het voelde alsof hij tientallen kilometers had gerend. De moeder van Petter en Oskars vader hadden het met elkaar gedaan. Het duurde even voor hij verwerkt had wat hij zojuist had gezien. Zijn eigen vader en moeder hadden

het drie keer gedaan voor ze boos op elkaar waren geworden, dat wist hij. De eerste keer hadden ze Patrik gemaakt, daarna hem en ten slotte Amanda. Waarom Elvira en Martin het deden, was hem een raadsel, één zo'n klootzak als Petter was immers meer dan genoeg. Nog een schreeuwende mini-Petter zou iedereen de das omdoen. Dat dacht oom Lars waarschijnlijk ook en daarom deed Petters moeder het niet met hem, maar met de vader van Oskar. Toen hij er nog even over nadacht, vond hij het wel iets om met de grote jongens te bespreken en er zo helderheid over te krijgen.

Ik weet een geheim. Iets wat jullie niet weten. In het beste geval was het misschien wel zo belangrijk dat hij uiteindelijk toch mocht meespelen. Van een afstandje meende hij op de top van de heuvel Petter en Oskar te zien fietsen. Oskars fiets was nieuw, een mountainbike met een snelheidsmeter en achttien versnellingen. Hartstikke snel. Peperduur. Gaaf. Om op zo'n mooie fiets een ritje te mogen maken, daar kon je alleen maar van dromen.

Hoofdstuk 5

Andreas tuurde naar de golven vanonder het struikgewas waar hij tijdelijk schuilde voor de regen en zich verborg voor de schimmige Russische strijdmacht op zee. Het waren de mannen van Bodisco weer, een vijandelijk schip in de mist. Waren de Russen deze keer echt niet van plan om in Grötlingbo aan land te gaan? De bulderende lach van de ruwe mannen rolde over het water. Nu kwamen ze wijdbeens het strand op en inspecteerden hun wapens. Andreas keek uit over het havengebied en rilde in zijn dunne zomerkleren. De klei op zijn knieën was opgedroogd en gebarsten zodat er schilfers vanaf waren gevallen en de witte huid eronder zijn camouflage teniet had gedaan, maar de klei in zijn haar zat nog steeds goed als hij eraan voelde. Hij kroop iets naar voren om beter te kunnen zien. De stenen waren nog nat en glad na de regen eerder die avond. De hemel was loodgrijs en de zee glinsterde zwart in het licht van de lantaarns bij de pier waar de vlaggetjes op de drijvers van de netten naast elkaar stonden als een enorme rij boeketten met bonte bloemen. Daar ergens in de nacht bevond zich Östergarnsholm. Dat wist hij, ook al kon hij het eiland in het donker niet meer zien liggen. Daar stonden een prehistorische burcht en een eeuwenoude vuurtoren. Die had hij zelf gezien toen hij een keer met Oskar en zijn moeder mee had gemogen op een van hun uitjes ernaartoe. Petter had toen alles nog willen verstieren door te zeggen dat hij niet mee mocht omdat hij nog veel te klein was.

Kletspraat! Hij was even groot als zij. Vanbinnen althans, en even moedig en snel, zeer snel zelfs en even sterk. Als hij wat trainde. Hij zou het ze laten zien en dan zouden ze spijt hebben dat ze zo gemeen tegen hem waren geweest. Ze hoefden alleen maar te weten welk geheim hij bij zich droeg. Andreas moest in zichzelf lachen, inwendig, zodat niemand het kon horen.

Achter het raam van het Havenrestaurant scheen licht en zelfs hier rook hij de geur van de grill. De gedachte aan gegrild lamsvlees met aardappelpuree deed Andreas watertanden en een paar keer slikken. Wat zou dat nu lekker zijn. De maan verborg zich even en dook achter een gerafelde wolk weer op, alsof hij verstoppertje speelde. Een nacht voor spoken en geesten.

Hij kende griezelige verhalen over Jakob Dubbe die zijn ziel aan de duivel had verkocht en die bij stormweer schepen aan de grond liet lopen om zijn deel van de lading te stelen. Hij wilde de rijkste man van iedereen worden, want hij was bang om arm te zijn omdat hij dan niet met de grote jongens mocht meedoen. Je moest hard zijn. Het was zaak om als eerste toe te slaan. De aanval was altijd de beste

verdediging. Dubbe had zijn ziel aan de duivel verkocht om met de grote mannen te mogen meedoen. Andreas dacht aan Dubbe en rilde. Was dat wat je moest doen om erbij te mogen horen?

Andreas keek om zich heen en concentreerde zich, hij maakte gebruik van zijn verteblik die hij van de Grote Geest had gekregen ten teken van zijn waardigheid. Verderop lag Hamra gård, de boerderij waar het 's nachts spookte. Klokslag vier uur liep Admiraal Hägg er zijn wacht, of hij nu dood was of levend. En als je in de boerderij de kast opendeed waar de sleutel van het familiegraf werd bewaard, blies er altijd een koude wind door de kamer en werden de honden wild en blaften zo hard dat je ze slechts met moeite stil kreeg. Dat had hij horen vertellen door degenen die die onverklaarbare zaken zelf hadden. Voor gewone doden kon het gevaarlijk zijn om met boze geesten in contact te komen, maar niet als je deel uitmaakte van Operatie Stormvogel en beschermd werd door de Grote Geest.

Andreas kroop onder de struik vandaan om het havengebied beter te kunnen overzien. De Russen waren in de richting van Visby vertrokken en de kust was vrij. De vorige keer hadden ze dominee Neogard als gevangene meegenomen en al zijn kerkboeken verbrand. Maar deze keer hadden ze geen predikant gevangen genomen. Wel sjouwden ze veel ander spul mee: wapens, proviand en wodka.

Andreas bukte zich achter een meidoornstruik en lachte zacht in zichzelf. Verderop bij de schepen liep een man op grote rubberen laarzen met zijn handen op zijn rug. Hij zag eruit als een vogel die naar wormen pikte. Met tussenpozen boog hij zich voorover, nog steeds met zijn handen op zijn rug, alsof het opgevouwen vleugels waren terwijl zijn snavel naar de grond reikte. Daarna ging hij weer rechtop staan om naar het nieuwe schip te kijken dat die middag de haven was binnengelopen. De scheepsvlag was geel met rood en groen, net als een waterijsje. De man liep bij het Havenrestaurant naar binnen en Andreas wilde net gaan staan om naar de andere jongens te rennen, toen hij voor het rood houten gebouw van de strandwinkel van Östmans de doodgraver zag staan.

Sten Åkerblom stond een nieuw aanplakbiljet te lezen. Verdomme! Wat een pech. Met dat doodshoofd had hij helemaal niet bereikt wat hij had gehoopt. Zou Sten Åkerblom erg boos op hem zijn? Waarschijnlijk wel. Zou het helpen als hij tegen hem zou zeggen dat het hem speet? Vermoedelijk niet. Hij zou vast vinden dat hij de schedel moest terugbrengen. Een opdracht die schande en schaamte zou betekenen. Een order die hij zelfs niet zou uitvoeren als hij van een generaal afkomstig was, ook niet als hij als straf voor zijn ongehoorzaamheid zonder blinddoek gefusilleerd zou worden. De grote jongens zouden hem eeuwig blijven pesten.

Andreas zag hoe Sten op zijn fiets stapte en wiebelig de laatste meters naar de

deur van het Havenrestaurant fietste waar hij zijn oude roestige brik neerzette zonder hem op slot te doen. Daarna opende de doodgraver de deur en werd opgeslokt door het licht. Als in een ruimteschip, hoewel zo'n ruimteschip dan meestal boven iemand hangt om de persoon op te stralen, om vervolgens als proefkonijn te dienen voor buitenaardse wetenschappers en hun enge experimenten. Opstralen betekent dat je gemaanlicht wordt, dat het maanlicht je lichaam oplost en in stof verandert dat vervolgens wordt opgezogen. Maar als je in een havenrestaurant wordt opgestraald is dat alleen maar prettig. Andreas besloot aan de andere kant langs het gebouw te lopen en dan over de muur te klimmen om op de steiger te komen zonder het risico te lopen door de ruimtewezens in het Havenrestaurant te worden gezien.

Het was een mooi groot schip, dat nieuwe met zijn vlag in ijskleuren. Vast hartstikke duur. Aan de glans kon je zien dat hij nieuw was. Hij probeerde door een van de patrijspoorten te kijken, maar het was donker binnen. Wel hoorde hij zachtjes praten in een vreemde taal. Een boze mannenstem en een beetje zeurderige stem van een vrouw, toen een donderend geraas en een schreeuw. Daarna was het weer stil. Hij liet het schip achter zich en liep langs de muur naar de plek waar de grote jongens speelden. Om te voorkomen dat ze vragen over zijn haar zouden stellen, zette hij Patriks geliefde John-Deerepetje op dat vastgeklemd zat tussen de band van zijn korte broek. Ook op de pet zat hier en daar wat klei, maar niet zo erg dat hij hem niet kon opzetten. Van een beetje vuil gaat niemand dood.

Oskar keek hem met een afkeurende blik aan. Petter schraapte zijn keel en spuugde op de grond. Door de tegenwind kwam het spuug niet ver genoeg, de klodder landde op zijn gymschoen. Andreas snapte wel dat dat hem ergerde. Petter wreef zijn gymschoen door het grind. Dit was geen goed begin.

‘Hoi’, zei Andreas op nonchalante toon.

‘Ga naar huis, kleine opdonder; ga naar bed.’ Petters ogen versmalden zich. Met een hoofdknik wees hij in de richting van de weg.

Andreas ging naast hem staan en keek vol bewondering naar zijn fiets.

‘Mooi. Hartstikke gaaf! Zo'n fiets zou ik ook wel willen.’

‘Verdwijn, zei ik. Rot op!’ Petter gaf hem een duw, niet hard, maar niet durven terugduwen gaf zijn gevoel van eigenwaarde toch een knauw. Andreas ging iets opzij staan terwijl hij met zijn ogen draaide. Wat vinden jullie dat Andreas nu eens moet bedenken? Hij trok zijn met klei besmeurde arm uit de mouw van zijn T-shirt om tussen zijn oksel en zijn handpalm het geluid van een scheet na te maken. In het maken van scheetgeluiden was hij de allerbeste en hij had hele klassen met dit succesnummer vermaakt. Veel andere jongens hadden het ook geprobeerd, maar destijds was hij voor één dag op het schoolplein de kampioen geweest. Petter en

Oskar leken het echter maar matig leuk te vinden, waarna Andreas ophield scheetgeluiden te maken en op zijn handen ging staan. De eerste sprong met de benen omhoog mislukte, de volgende ook. Bij de derde poging sloeg hij over de kop en viel pardoes tegen Oskars nieuwe fiets waarbij hij een pedaal in zijn onderlijf kreeg.

‘Wat doe je nou, verdomme? Nu zit er een kras op de lak!’ schreeuwde Oskar en wees naar het frame.

Andreas kneep zijn ogen dicht en probeerde niet te huilen. Hij had pijn.

‘Lazer op, kloterige strontbaal die je bent en laat je hier niet meer zien. Je mag blij zijn dat ik je niet voor je kop ram. Ga nu maar naar je moeder voor ik me bedenk. Verdomme.’

‘Zo’n fiets is duur hoor,’ zei Petter. ‘Nu is hij beschadigd, dat mag jij betalen. Het overspuiten mag je moeder betalen. Als ze tenminste geld heeft. Jullie hebben toch niet eens geld voor een computer? Dat wordt voor jou de hele volgende maand opgewarmde havermoutpap en geen schone nachtluiers.’ Petter glimlachte, maar het was een allesbehalve vriendelijke lach. Zijn ogen keken boos en de grijns op zijn gezicht veranderde in een grimas vol wrok.

‘Oskar, je mag mijn mooiste Pokémonplaatje hebben, Latias. Ik heb er maar één van. Het is deze.’ Andreas haalde een kaartje uit zijn zak met de voorstelling van een blauw wezen met vleugels en een kroon van veren op zijn hoofd. Hij streelde met zijn hand over het plaatje en stak het trots omhoog. ‘Dit is mijn allermooiste. Het is niet makkelijk geweest hem te pakken te krijgen. Ik heb hem moeten ruilen voor vier Starwarsfiguren.’

‘Lelijk en volstrekt waardeloos.’ Petter rukte het kaartje uit zijn hand voor Oskar het kon pakken en scheurde het met behulp van zijn tanden in stukken. Smeer hem nou, verdomme.’ Hij haalde uit naar Andreas en gaf hem een schop tegen zijn achterste. Dat deed pijn. Andreas bleef even staan en keek hen aan. Ze negeerden hem volledig. Ze keerden hem hun rug toe en stonden op het punt weg te fietsen.

‘Ik weet wie er hebben geneukt,’ gooide hij eruit. Hij wist niet helemaal zeker of dit zijn positie zou verbeteren, maar zoals de zaken er nu voor stonden, kon hij niet anders dan een gokje wagen. Je ziel aan de duivel verkopen om met de grote jongens te mogen meedoen was niet best, maar soms noodzakelijk. Tot zijn verbazing zag hij hoe ze zich omdraaiden. Oskar leek geïnteresseerd en Petter glimlachte, bijna vriendelijk.

‘Heb je ze soms op de tv zien neuken?’ vroeg hij. ‘Mag je dan van je moeder naar Big Brother kijken? Daar geloof ik niks van. Overigens, jullie hebben thuis kanaal vijf toch niet? Jullie hebben vast alleen maar één, twee en vier.’

‘Natuurlijk hebben wij thuis ook kanaal vijf, maar mijn moeder houdt niet van

programma's waarbij mensen beroemd worden door op de buis te kotsen en te kakken, dus daar kijken wij nooit naar. Ik heb dat neuken niet op tv gezien, maar in het echt.'

'In het echt?' Oskars ogen schitterden van nieuwsgierige belangstelling en Andreas voelde zijn moed toenemen. Hij begreep niet helemaal waarom, maar er bleek zich opeens een nieuwe onderhandelings situatie voor te doen, misschien mocht hij nu toch met ze meedoen.

'Ze waren allebei nakend. Ja, niet helemaal. Martin had zijn bloes nog aan, maar verder was hij nakend. Ze paarden. Net zoals schildpadden het doen. Dat heb ik gezien in een tv-programma uit Skansen.'

'Oskars pa en ma! Godverdomme, hoor je dat, Oskar? Als schildpadden.' Petter maakte een deinende beweging met zijn heupen als een visuele samenvatting van wat er gezegd was.

Oskar zag er geschokt uit, het leek of hij op het punt stond te gaan huilen. Hij draaide zijn gezicht naar zee om zijn schaamte niet te hoeven tonen.

'Nee, nee, zo was het niet, het waren Oskars vader en jouw moeder, Petter. Het waren Elvira en Martin die het deden,' jubelde Andreas zonder dat hij iets voelde van de plotselinge omslag in het klimaat dat veranderde van zonneshijn in permafrost.

'Je liegt. Zeg dat je liegt, anders sla ik je hersens in, kleine schijtlijster.' Petters gezicht kwam zo dicht bij dat van Andreas dat hij zijn adem in zijn gezicht voelde kriebelen. Andreas beseftte dat hij het meende en de angst maakte dat zijn benen zich uit zichzelf in beweging zetten. Hij dook opzij en holde langs de kade. Zijn pet, zijn geliefde John-Deerpetje waaide van zijn hoofd. Maar hij durfde niet te stoppen. Oskars gezicht was vertrokken van woede en naar Petter durfde hij niet eens te kijken. Hij rende. Rende zo hard zijn benen konden, zonder precies te begrijpen wat er nu eigenlijk was misgegaan. Hij voelde de angst in zijn borst, een gevoel dat hem duizelig en misselijk maakte. Toen hij helemaal aan het eind van de muur bij het Havenrestaurant struikelde en viel, werd hij door hen ingehaald. Ze schopten hem in zijn rug, trokken aan zijn haar en bonkten zijn hoofd tegen de grond.

'Zo, kleine klootzak. Nu krijg je zo'n pak op je lazer dat je het nooit meer vergeet.'

Hij zag de zool van Petters schoen naderen voordat zijn hoofd in een flits explodeerde.

Hoofdstuk 6

Inspecteur Jesper Ek zat achter het stuur een beetje te doezelen toen de melding van de wachtcommandant door de radio klonk. Het was een drukke, rommelige nacht geweest met een vechtpartij in het centrum van Öster waarbij een mes was getrokken, een poging tot verkrachting in het vakantiepark bij de camping van Tofta waarbij de dader op de vlucht was gejaagd door een langsrijdende fietser, en een inbraak in een pakhuis in Bro waar de inbrekers het gebouw hadden kunnen verlaten zonder zich al te veel te hoeven haasten. Tegen de ochtend hadden Ek en zijn collega de auto op *Hamnplan* geparkeerd, met uitzicht op de restaurants en de pleziervaartuigen in de binnenhaven. Dit in de hoop dat het zien van een politieauto preventief zou werken, zodat de drukteschoppers zich gedeisd zouden houden. Bovendien was hij de mogelijkheid om tijdens een nachtdienst even iets te kunnen gaan eten en van een toilet gebruik te maken steeds meer gaan waarderen, vooral de laatste jaren. Ek draaide het volume van de nachttuitzending op radio P3 lager. Het was een paar minuten voor vijf. De melding van het alarm betrof een negenjarig jongetje uit Östergarn dat sinds tien uur die avond werd vermist.

‘Laten we weg 143 via Roma nemen en daarna de 146 naar Kräklingbo en Östergarn,’ stelde zijn collega voor. Het zou ze bijna een uur kosten om op de plaats van bestemming te komen. Ek voelde zijn ogen branden en drukte de gedachte weg aan wat hij nu liever had gedaan. De laatste uren waren taai geweest en zijn bed lonkte. In het beste geval was dat joch ergens bij een vriendje blijven slapen zonder het thuis te vertellen. Zo ging het bijna altijd. Of hij had met iemand in het gezin ruzie gekregen en was gewoon weggelopen, ook dat kwam regelmatig voor. Vooral ’s zomers.

De moeder van de verdwenen jongen, Charlotta Nilsson, stond hen langs de grote weg al op te wachten. Ze zwaaide met beide armen in de lucht. Haar lichte zomerkleren waren al van verre te zien, ondanks de vaalgrijze ochtendnevel. Ze ging op de achterbank zitten en wees hun hoe ze moesten rijden, via een grindweg naar een klein, onaanzienlijk huisje met een witgekalkte gevel en met een bouwvallig schuurtje ernaast. Een plek die zeker tegen het miljoen waard moest zijn, dacht Ek met de stijgende huizenprijzen op Gotland nog vers in het geheugen. Gefeliciteerd, makelaars, hier kun je overal een krot kopen tegen exuberante prijzen.

Uit Charlotta’s onsamenhangende verhaal maakte hij op dat de jongen was verdwenen toen zij en haar twee kinderen, samen met twee andere gezinnen, naar een

feestje in Herrvik waren geweest. De kleding die Charlotta droeg, bevestigde wat ze vertelde. Hoewel haar witte rok vuil was, haar schoenen met hoge hakken vol klei zaten en haar bloes half uit de band van haar rok hing, was ze mooi gekleed. Haar blonde haar hing steil en futloos langs haar wangen. Ze zag eruit alsof ze gehuild had. De mascara lag vlekkerig op de rood gezwollen huid van haar jukbeenderen, maar dat kon ook door de regen veroorzaakt zijn. Waarschijnlijk had ze tijdens het slechte weer buiten een poos lopen zoeken alvorens de politie te bellen. Ek herinnerde zich dat het tegen tien was begonnen te regenen en dat er daarna met regelmaat buien waren gevallen. Maar het weer aan de oost- en de westkust van het eiland was niet altijd hetzelfde.

‘Andreas is nog nooit eerder van huis weggebleven. Hij slaapt nooit ergens anders als dat niet hoeft.’

Ze stopte even met praten. ‘Hij plast soms in zijn bed en daar schaamt hij zich voor,’ voegde ze er met zachtere stem aan toe. Een meisje van een jaar of zes met donker haar dat achter Charlotta’s rokken vandaan was gekomen, knikte instemmend terwijl ze haar pop stijf tegen zich aan drukte, alsof ze wilde voorkomen dat die ook verdween, net als haar broer. Ek glimlachte voorzichtig naar haar afwachtende gezicht.

Ze lachte echter niet terug, maar bleef hem met haar grote bruine aankijken.

‘Ik neem aan dat u zijn vriendjes heeft gebeld?’ Ek was aan de keukentafel gaan zitten en had zijn notitieboekje tevoorschijn gehaald om te noteren wat er tijdens het korte autoritje door de vrouw was verteld. Charlotta hield haar handen voor haar mond terwijl ze zich op de stoel tegenover hem liet zakken. Haar antwoord liet even op zich wachten. Het moest van ver komen. Ze slikte hoorbaar.

‘Hij heeft geen vriendjes.’

‘Klasgenoten dan?’ vroeg Ek om op die manier de scherpe kantjes van haar woorden te verzachten. Alle kinderen hoorden vrienden te hebben. Alle kinderen hebben in elk geval klasgenoten.

‘Geen kinderen met wie hij speelt.’

Ek hoorde het ongeduld in haar stem. ‘Ik heb overal gezocht. Wat moeten we doen? Waar kan hij zijn?’

‘Wilt u mij iets over dat feest vertellen en wie hem het laatst heeft gezien?’

‘Susanne Ahl en ik zijn nichtjes. We waren bij Susanne en Martin uitgenodigd voor de verjaardag van hun zoon Oskar, die werd veertien. Martin is eigenaar van de pottenbakkerij in Herrvik. Ze hadden ook een paar zomergasten uitgenodigd, de familie Wickman, die mensen wonen in Sysne. Oskar en hun zoon Petter zijn vrienden.’

‘Hoe heten die Wickmans nog meer, hun voornamen bedoel ik?’ onderbrak Eks collega haar. Tot nu toe had hij er zwijgend bij gezeten met zijn ogen half dichtgeknepen tegen het zonlicht dat door het raam naar binnen viel. Licht van het ochtendgloren kan soms pijn doen aan je ogen. Hun nachtdienst zou nu al afgelopen zijn geweest als ze niet naar de oostkust van het eiland hadden hoeven rijden.

‘Lars en Elvira Wickman heten ze. Lars is fulltime politicus. Hij en Martin hebben niet veel gemeen, het begin van de avond verliep dan ook een beetje stroef.’

‘Wie heeft de jongen het laatst gezien. En wanneer was dat die avond?’

‘Eerst hebben we gebarbecued, daarna saffraanpannenkoeken gegeten en ten slotte was er koffie met taart. Ik geloof niet dat Andreas bij de taart nog aan tafel zat. Volgens Martin kan hij best naar de pottenbakkerij zijn gelopen. Niemand heeft hem erheen zien gaan, maar de draaischijf was gebruikt en een paar kruiken die stonden te drogen waren op de grond gevallen, de plank waarop ze stonden moet gekanteld zijn. Misschien is hij er binnen geweest en heeft hij er per ongeluk tegenaan gestoten. Een van de kruiken was kapot. Het was niet erg.’

‘Als hij iets moois kapot heeft gemaakt kan hij misschien wel bang zijn geworden.’

‘Daar heb ik ook aan gedacht, maar het is niets voor hem om er zomaar vandoor te gaan. Ik ken hem. Als hij iets gedaan zou hebben wat niet mocht, zou hij bij mij in de buurt zijn gebleven en gezegd hebben dat hij naar huis wilde.’

Charlotta kneep haar handen zo hard samen dat haar knokkels wit werden. Het langzaam stellen van zoveel vragen ergerde haar. Ze ging op haar handen zitten en probeerde zich te concentreren terwijl haar gedachten alle kanten op vlogen. De beelden in haar hoofd van wat er gebeurd zou kunnen zijn – het ene nog afschuwelijker dan het andere – wisselden elkaar in hoog tempo af.

‘Wat zijn jullie van plan te gaan doen?’

‘We gaan contact opnemen met Gotlands radio om te vragen of ze een opsporingsbericht willen uitzenden. Verder wil ik graag dat u ons de pottenbakkerij laat zien. En dat u ons beschrijft hoe Andreas eruitziet, of heeft u misschien een foto van hem?’

‘Hij is lichtblond of iets donkerder, je kunt wel zeggen dat zijn haar eerder lichtbruin is geworden. Net geknipt. Stekeltjes. Hij heeft bruine, een beetje scheve ... ja, hoe noem je dat, amandelvormige ogen.’

Charlotta snikte en slikte. ‘Hij draagt een beige korte broek en een wit T-shirt, of nee, een blauw. Hij heeft het donkerblauwe aangetrokken, hoewel ik een wit voor hem had klaargelegd. Verder heeft hij sportschoenen aan, zwarte met grijze strepen aan de zijkant. Geen Adidas, maar goedkope sneakers met twee strepen in plaats van

drie. Verder heeft hij meestal een pet op. Bij Susanne en Martin had hij hem niet op, niet bij het eten. Dat wil ik niet. Dat vind ik niet staan. Ik weet niet of hij hem in Herrvik heeft laten liggen of dat hij hem bij zich had toen hij verdween. Maar ik weet wel zeker dat hij dat petje bij zich had toen we naar Susanne en Martin gingen. Het is een pet met reclame voor tractors, een geelgroen petje met de naam John Deere erop. Ik geloof overigens dat ik nog ergens een schoolfoto van hem heb met die pet op, een kleine, die mag u wel meenemen. Maar kunnen we niet vast naar de pottenbakkerij rijden terwijl we praten. We verspillen anders zoveel tijd. Sorry hoor, maar ik ben zo vreselijk ongerust.'

'Dat kunnen we wel doen. Met wie heeft u contact gehad nadat Andreas is verdwenen?'

'Iedereen die er op dat feestje bij was, weet natuurlijk dat hij verdwenen is. Martin is naar het vissersdorp gereden en heeft navraag gedaan in het Havenrestaurant, maar niemand had Andreas gezien. Ze weten wie hij is. Hij fietst altijd wat rond in het havengebied als hij niets anders te doen heeft. Hij houdt ervan om naar de schepen te kijken. Lars is met de auto gaan zoeken. Hij had niets gedronken,'

haastte ze zich eraan toe te voegen. 'Hij zou naar de stad rijden. Lieve hemel! Waar kan Andreas toch uithangen? Ik kon verder niemand bedenken om op te bellen. Wie zou ik gebeld moeten hebben?'

'Hoe zit het met de vader van Andreas, heeft hij wel een vader?' vroeg Ek terwijl hij het achterportier van de auto voor Charlotta en haar dochtertje openhield. Hij realiseerde zich gelijk hoe lomp die vraag eigenlijk klonk. Na een hele nacht dienst te hebben gedaan ben je niet meer zo scherp en zijn de eenvoudigste vragen soms het moeilijkst om te stellen.

'Tommy. Met hem praat ik niet.'

'U bent dus gescheiden? Woont Andreas' vader hier ook op het eiland?'

'In Visby. Hij heeft een restaurant.'

'Tommy ...?' Ek aarzelde even toen hij de naam noteerde. 'Hebben u en hij dezelfde achternaam?'

'Ja.' Charlotta haalde diep adem en vertrok haar mond tot een smalle streep alsof ze de vraag als een persoonlijke belediging opvatte. 'Het kost geld om je naam te laten veranderen en geld heb ik niet bepaald in overvloed. Ik kan me niet voorstellen dat Andreas bij zijn vader is. Hij is er sinds vorig jaar kerst nog maar drie keer geweest. Hoewel we aanvankelijk besloten hadden dat de jongen bij hem zou gaan wonen, kwam het Tommy niet goed uit om voor hem te zorgen. Bij hem staat er altijd iets belangrijkers in de weg.'

‘Heeft Andreas een mobiele telefoon?’ vroeg Ek hoopvol.

‘Nee, zoals ik net al zei, erg veel geld heb je niet als alleenstaande moeder met twee kinderen en een baantje als oproepkracht in het bejaardentehuis. Tommy betaalt niet genoeg alimentatie. Nu, ’s zomers, is er in het tehuis wel werk voor me, maar ’s winters leef ik van de bijstand. En ik durf nooit nee te zeggen als ze me bellen, want dan nemen ze de volgende keer misschien iemand anders. Ik ben altijd nuchter en sta altijd klaar om in te vallen.’

‘Wat doet u met de kinderen als u moet werken?’ vroeg Eks collega.

‘Dan zijn ze bij een oppasmoeder. Maar die is nu met vakantie. In noodgevallen kan ik mijn oude buurvrouw vragen of de kinderen bij haar mogen aankloppen als er een probleem is. Ester is over de tachtig. Ik kan haar natuurlijk niet vragen voor hen te gaan koken en dergelijke. Ze moeten maar een boterham eten tot ik thuiskom. Maar het is wel fijn dat er een volwassene in de buurt is bij wie ze terecht kunnen als er iets aan de hand is.’

‘Heeft u uw buurvrouw nog gesproken na Andreas’ verdwijning?’

‘Ze liet net de kat naar buiten toen ik naar de grote weg liep. Nee, Ester heeft hem ook niet gezien. Ze maakte zich natuurlijk wel erg ongerust toen ik vertelde dat hij weg was. Ze is dol op de kinderen. Haar eigen kleinkinderen zijn al groot en wonen op het vasteland. Hier naar rechts. Daar ligt de pottenbakkerij. Ook Martin en Susanne hebben de hele nacht niet geslapen. Waar kan Andreas toch zijn? Eigenlijk schaam ik me ervoor dat we zoveel gedoe veroorzaken.’

‘Zo moet u niet denken. Als zoiets als dit gebeurt, moeten we elkaar helpen,’ zei Ek terwijl hij haar via de achteruitkijkspiegel een geruststellende glimlach zond.

Ze parkeerden de auto op het grind langs de muur van het erf naast een haag van rozen, waarna ze uitstapten. Het huis van kalksteen dat voor hen lag, was zijn twee zijvleugels een imposant gebouw met. De kozijnen waren lichtblauw geschilderd, evenals de deur. In het prieel ervoor dat de vorm van een schip had, werd de ruimte gedeeld door kruidenplanten, rozenstruiken en lavendel. Een krachtig uitziende man met een peper-en-zoutkleurige baard, gekleed in een geruite ochtendjas kwam op blote voeten de buitentrapp af lopen toen hij hen hoorde. Hij gaf hun een hand en stelde zich voor als Martin Ahl. Hij ging hun voor naar een grote lichte keuken met een bakoven en een houtfornuis. De oorspronkelijke keuken was bewaard gebleven in voortreffelijke harmonie met de zorgvuldig gekozen moderne inrichting van roestvrij staal en licht eikenhout. De kastjes zonder deuren toonden een imposante verzameling keramiek in alle kleuren van de regenboog. Aan de keukentafel zat een vrouw van in de veertig, eveneens in ochtendjas. Ze leek geheel verdiept in de krant.

Het ochtendlicht speelde door haar lange glanzende, koperkleurige haar. Toen ze naar haar toe liepen, zette ze haar theekopje neer, legde de krant weg en stond op. Ze begroette hen met een stevige handdruk.

‘Susanne Ahl. U bent van de politie, neem ik aan.’ Ek bevestigde dat.

‘We hebben geen idee waar dat joch naartoe is gegaan,’ zei Ahl terwijl hij in zijn baard krabde. ‘Hij was tijdens het eten opeens weg. Ik dacht misschien is hij naar een van die grotten schuin boven het schoolplein gegaan. Susanne en ik hadden het er net over.’

Martin keek naar zijn vrouw die instemmend knikte. Ze ging naast hem staan en liet ongemerkt haar hand onder zijn arm glijden. Hij ging verder.

‘Toen ik nog een kleine jongen was, overnachtten we soms op Östergarnsberget. Dat is een berg met veel spannende grotten. Er is er een die de Namengrot wordt genoemd. Daar hebben in de loop der jaren nagenoeg alle schoolkinderen hun naam in de wand gekrast. Ik ook. Verder is er een grot die wij de Spinnengrot noemden en de grot van Hagström waarin volgens geruchten toen wij klein waren zigeuners woonden. Maar ik vraag het me af. Jullie zouden eigenlijk de hulp van de Bescherming Burgerbevolking moeten inroepen om die omgeving af te zoeken. Daar heb je mensen voor nodig die echt weten waar ze moeten zoeken. Oskar en Petter weten daar goed de weg.’

‘Een deel van die grotten,’ zei Charlotta, ‘heeft zulke kleine openingen dat een volwassene er niet eens naar binnen kan.’ Ze pakte haar keel vast. ‘Je kunt er vast komen te zitten en je benen breken. Ik heb altijd gevonden dat het daar, zo dicht bij dat schoolplein, voor kinderen een gevaarlijke speelplaats is.’

‘Maar wel leuk. Er zijn niet veel kinderen die voor hun spel zo’n inspirerende omgeving hebben,’ zei Susanne terwijl ze een arm om Charlotta’s schouder legde. Charlotta snikte en er ging een rilling door haar magere lijf. ‘We vinden hem wel, Charlotta, we zullen hem echt gauw vinden,’ mompelde Susanna als een mantra in haar oor.

Amanda begon te huilen en Charlotta tilde het meisje op waarna het kind zich met beide armen aan haar moeders nek vastklampte.

‘Het is een flink eind lopen naar die school, maar wat je zegt, het zou best eens kunnen dat hij daar is. Die grotten hebben Andreas altijd gefascineerd. Hij zou daar best wel eens kunnen zijn.’ Charlotta deed een poging te glimlachen. ‘Hij is nog nooit eerder weggegaan zonder te zeggen waar hij naartoe ging. Ik snap het niet. Kan maar niet begrijpen waar hij is.’

‘Ooit moet het de eerste keer zijn,’ mompelde Martin waarna hij een strenge blik van zijn vrouw kreeg.

‘We hebben een paar speurhonden nodig.’ Ek knikte naar zijn collega die kennelijk hetzelfde had gedacht, want hij was al op weg naar de auto.